Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-213712-p0001-7

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-213712-p0002-2

1116

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-213712-p0003-8

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-213712-p0004-3

5

SECRETA

SECRETORVM RAYMVNDI LVLLII ET HERMETIS PHILOSOPHORVM IN LIBROS TRES DIVISA.

CVM OPVSCVLO D. THOmæ Aquinatis, de Esse & Essentia mineralium, & Cornelij Aluetani Anfrodij, de conficiendo diuino Elixire libellus,

ELIZABETHAE *Reginæ Angliæ, &c. dicatus.*

Omnibus Medicinæ & Chymiæ studiosis forevtilissimus.

Materiam singulorum post præfationem pagina indicabit.

COLONIAE,
Apud Gosuinum Cholinum.

Anno M. D. LXXXXII.

Cum gratia & priuilegio Cæs. Maiest.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-213712-p0006-5

BENEVOLO LECTORI
Salutem.

CVm ante annum candide Lector, in hoc Lullij opusculum incidissem, cuius exemplar manuscriptum, admirationem & raritatẽ aliquã præseferre, & à doctis quibus id ostenderam non modo non improbari, verum multo magis expeti animaduerterem, operæpretium duxi typis excudendum dare, ne aut medicinæ studiosos, aut ea indigẽtibus sua vtilitate, reprimendo, defraudarem. Præterea cum Thomæ Aquinatis fragmentum aliquod Chymicum, Cornelij quoque Aluetani Anstodij libellus de conficiendo diuino Elixire, ad manus essent, & cum priore raritate certare viderentur, ob materiæ affinitatem ei adiunxi, non quod ea in omnibus tanquam certa approbare, sed potius doctorum & studiosorũ iudicio submittere voluerim. Porro si quædam occurrerint in iis quæ multis tanquam mi-

nus credibilia videbuntur, sciant multa in rerum natura reperiri occulta, quæ ante sagacem indagationem earum, à plerisque quia incognita, reiiciuntur, quæ eadem paucis summo cum gaudio & emolumento intellecta coluntur, & tanquam thesauri recondūtur. Quamobrem qualiacunque tandem illa sint, digna legi existimo, quæ intellecta ita forte rebus tuis commodabunt, vt & auctoribus, (quorum memoria apud multos rara est) & mihi gratiam aliquando magnam sis habiturus, quod si censero his aliquando maiora (volente Deo) addam. Vale & fruere.

PRAE.

PRÆCIPVARVM RERVM IN HOC LIBRO CONTENTARVM INDEX.

Raymundi Lullij & Hermetis Secretorum liber Primus tractat de retardandis iuuenibus à senectute, & reducendis senibus ad iuuentutem, estq; diuisus in sex capitula.

Primum capitum est de Purgantibus *folio* I.
Secundum de consumentibus malos humores II
Tertium de generantibus bonum sanguinem 16
Quartum de innouantibus & confortantibus virtutes & cutem. 20
Quintum de renouantibus pilos 25
Sextum de reficientibus & exhilarantibus animam. 25

Raymundi Lullij & Hermetis Secretorum liber Secundus tractat de septem herbis planetarum & de febribus. 33
Prima herba est Solsequium 34
Secunda Semperuiua 36
Tertia Marrubium 36
Quarta Saxifraga 37
Quinta Pœonia 38
Sexta Statirion. 42
Septima Saluia. 44
De morbo Cronico sequens solem 47
Remedium contra impedimenta medicinæ & contra

tra pericula, quæ à medicis, qui administrant medicinas contingunt, id est, contra nocumenta quæ à medicis inferuntur in corpus humanum. 48
Remedium contra febrem continuam & magisterium in cura eius 53
Remedium contra febrem tertianam & magisterium in cura eius 55
Contra quotidianam febrem ibid.
Contra acutas febres ibid.
Ad curandam freneſim & ſtultitiam, eiuſq; furorem, vel ſaltem ad mitigandam 57
Remedium contra febres & terminum enutriceorum, & cura eorum ſimul. 58
Remedium contra febres Peſtilentiales ibid.
Remedium contra ſpaſmum qui generat febres 61

RAYMVNDI LVLLII ET HERmetis ſecretorum liber tertius tractat de arte operatiua. 60

Oratio medicorum ibid.
De Virtutibus & laudibus Aquæ Vitæ deque confectione eius 65
Compoſitio Elixiris vitæ quæ eſt aqua cæleſtis. 69
Secretum ſecretorum naturæ, quod antiqui ſollitè quæſiuerunt, & tamen non inuenerunt. 90
Doctrina conficiendi aquas ſolemnes ad quas recurrendã eſt ægrotis cum à medicis derelicti ſunt 33

INDEX.

Modus faciendi aquam Chelidoniæ, siue de extra-
hendis quatuor elementis ab ea 93
Præparatio salis pro medicis 94
Modus faciendi aquam sanguinis humani siue de
extrahendis 4. elementis ex eo. 98
Extractio Elementorum ex Lauro ibid.
De aqua Rorismarini 99
De horis planetarũ conuenientibus medicinis cor-
dialibus & confortatiuis ibid.
De vinis confortatiuis ex Arnoldo de Villa Noua
109
De Auro Potabilì 111
Ordo rerum inferiorum scilicet terrestrium ad su-
periora scilicet cœlestia 113
Quod medici non debeant esse ignari rerum Cæ-
lestium 114
Aqua pro confortatione capitis 115
Aqua mirabilis ad visum conseruandum 116.
Aqua socialis ad omnes morbos oculorum 118
Aqua pro oculis 119
Aqua Potabilis 120
Aqua Hirundinum 121
Aqua Laßida 122
Aqua Conseruatiua 123
Aqua duplicatiua 124
Aqua Saluiæ ibid.
Aqua viuificans & ad pristinam iuuentutem re-
ducens 125

INDEX.

OPVSCVLVM DIVI THOMAE Aquinatis, de Esse & Essentia mineralium continet quatuor capitula.

Primum capitulum tractat de Esse lapidis 125
Secundum de Esse Metalli 132
Tertium de Esse Metallorum per artificium 134
Quartum de mineralibus, scilicet quomodo per artificium fit aurum & argentum 138

CORNELII ALVETANI ANSrodij libellus Elizabetæ Reginæ Angliæ dicatus, tractat de conficiendis duobus oleis pro Elixire diuino ad transmutandum metalla imperfecta.

Primum est oleum Philosophicum 144
Secundum est Sperma metallorum 147
Ad faciendum aquam fortem 148
Ad faciendam regiam aquam ibid.
Ad faciendam aquam quam Philosophi vocauerunt diuersis nominibus vt eam celarent, vt Lac Virginis, Menstruum, sed potissimum & sæpius aquam Mercurialem, quæ est clauis totius Philosophiæ. 150

LIBER

LIBER PRIMVS ARTIS RAYMVNDI LVLLII OPERANDI QVINTAM ESSENTIAM.

CAPITVLVM PRIMVM.

INtendo componere rem mirabilem Hippocratis, Galeni & Haly, & Auicennæ & aliorum philosophorum, illud quod occultatum est in quibusdam libris antiquorum; videlicet iuuenē à senectute retardare, & ipsius iuuentutem diu retinere, & senem quouismodo ad iuuentutem reducere; & hoc fit per conseruationem virtutum, spirituum, & caloris naturalis in suo esse & temperantia, & ipsorum consortationem, & duplicationem in eorum defectu. Nam quamdiu virtutes, spiritus & calor naturalis non debilitatur, neque pili canescunt, nec cutis corrugatur, neque canicies & cutis corrugatio accidunt ex calore naturali debilitato, declinante ad frigiditatem & siccitatem, ex quo nutrimentum corrumpitur in membris: nam cibus peruenit ad quodlibet membrorum, & digeritur à calore naturali illius membri. Cum ergò debilitatur ille calor ab aliqua occasione, tunc

corrumpitur ille cibus, & tunc accidit corrugatio cutis, aut canicies, vt patet in senibus qui sunt frigidi & sicci. Sed hic quomodo vero accidit ex senectute, sed ex infirmitate tunc dicitur canicies, sicut in morphea & scabie, & tunc pili canescant cum albedine corij, & causa est quod infirmitas est in cute. Sed canicies est autem propter debilitatem caloris naturalis qui exit à corpore. Nam senectus infrigidat & desiccat corpus. Et hæc senectus accidit & debilitat duobus modis: scilicet ex longo cursu, non debilitate, & hoc dicitur esse cum tempore, hoc multum per sapientiá potest retardari: Altera ex nequitatibus & curis pessimis, & hoc ante tempus, & hęc senectus potest ex toto auferri, & qualiter aufertur & retardatur inferius dicam. Et quia frigiditas & siccitas dominatur in corpore senum, ideo sanguis eorum est paucus & virtus debilis, & calor naturalis debilis in digerendo cibum, quapropter adgregãtur in corpore eorũ humiditates multæ & humores crudi, & ideo debilitantur spiritus eorum, & dominatur in eis debilitas naturalis naturaliter, quia corpora eorum fiunt frigidiora & sicciora quã ante fuerunt, & cum frigidi sunt & sicci indigent, eis quæ calefaciant & humectent

ctent calefactione & humectatione ęquali, ex cibis & potibus, & viribus conuenientibus, & cantu. Et cum diminuti sanguine indigent eo quod adhæret, addet illud ex cibis & potibus, & ex bonitate digestionis, & exercitio, & gaudio. Et hæ species sunt multæ, sicut aspectus rerum bonarum, vt colores boni, & status altus, & vasa pretiosa, & ea quæ faciunt ridere & lætari, & reliqua quæ sunt similia his, & suffumigationes bonæ, & odores delectabiles. Et cum virtutes corporis sistunt debiles, indigent eis quæ confortant ipsas ex cibis & potibus & speciebus, exercitijs & medicinis habentibus hanc nobilem proprietatem, & hoc est occultum. Et cum sint humiditates corruptę, & humores crudi aggredati in eis, indigẽt eis quę extenuẽt & deficcent humiditates superfluas, & digerant humores crudos, & siccent corpus, & viribus ex animalibus & plantis, sed vnú istorum facit planta, animalia duo. Et cum cutis sit corrugata & inueterata, indiget eis quę innouent eam & induant eam pulchritudine puerili & mundificatione & rubedine: Et hoc fit duobus modis, per distensionem cutis, & per mundificationem sanguinis, & purificationẽ eius detergetur cutis, quum detergitur ab ea illud quod est

mortuum deterſione ſubtili.
Et cum ſubtiliatur cutis cum abſterſione leui, & hoc faciunt linimenta & ablutiones, vt eſt.

Oleum nitri vegetis præparati
Ius radicis ſigilli beatæ virginis præparatum
et ſuccus aliarum herbarum præparatarum, ſicut
Dragontea,
Viticella, et
Vnguentum citrinum,
Aqua radicis leuiſtici, &
Aqua hordei
Lac virginis,

hæc omnia albificant mundificant & humectant faciem, ſed non detergitur. Mundificatur & purificatur ſanguis multis modis: Vno modo per cibaria generantia laudabilem ſanguinem, ſicut vinum ſubtile odoriferum, & cibaria laudabilem chimũ generantia, ſicut ſunt ea quæ perfectè coquuntur, vt facilius & melius digerantur, quoniam in digeſtione radix boni ſanguinis generatur: Alio modo per aſſumptionem rerum purificãtium & mundificantium ſanguinem, ſicut

Mirabolani condîti,
Perlæ,
Aurum,
Succus fumiterræ,
Lupulus,

Borra-

Borago,
Bugloſſa,
Caſſia fiſtula,
Prunorum Damaſcenorum.

Et ſit aſſumptio illarum rerum quæ humorem ſuperfluum purgant. Et cum pili ſunt cani, indigent ſi poſſibile eſſet vt caderent, & loco eorum naſcerentur nigri, deinde prohiberetur ne caniñant. Et omnes iſtas res explanabimus inferius explanatione perfecta cũ Dei adiutorio. Sed in primis ponã omnia ex quibus ſenectus peruenit, & omnia quæ ad ſenectutem hominem accelerant & feſtinant, & omnia quæ iuuenem retinent in iuuentute, & ſenem faciunt ad iuuèntutem redire. Sed incõmoditas ſenectutis cõtingit ex debilitate caloris naturalis, cuius debilitas accidit duobus modis. Vno modo ſcilicet ex naturali curſu naturæ, debilitate: Alio modo ex accidentibus & curis peſſimis, ſed accidentia ex curis peſſimis ſunt multę, ex quibus calor naturalis debilitatur, ſicut ſunt ea quę minuunt ſpiritus & virtutes, vt ſubita euacuatio humorum, vt coitus nimius, & phlebothomia nimia: Quod ſi acciderit, ſubueniẽdum eſt cum cibis & potibus bene nutrientibus, vt

Ius gallinarum, & gallinæ,
Hædorum,
Perdicum,
Faſianorum,
& cum longo ſommo & quiete, & ocioſitate, & cum rebus odoriferis, & quæ confortant viſum & auditum, & vt non videat, quod ei diſpliceat, & iaceat in lecto molli.

Nota quod coitus mouet materiam ad exteriora, & exſiccat vaporem calidum putridum venientem ad ſuperficiem cutis, & ita ante tempus facit corrugare cutim. Sed leproſis & paratis ad lepram & ſcabioſis omnino, eſt vitandus, calor enim naturalis ex hoc deficit, & cibus non digeritur ſecundum quod oportet: viri tamen & mulieres coire debent cum appetunt & non repugnare.

Ex fleubothomia nimia accidit,
Feſtiua ſenectus,
Hydropiſis,
Defectio virtutis
Stomachi,
Hepatis, &
Cordis debilitas
Ex negligentia enim fleubothomiæ cum quis ea indiget, accidunt ægritudines multæ, ſcililet

Apo-

Apoplexia,
Paralysis,
Lepra,
Scabies,
Peripneumonia,
Variolæ &
Morbilli,
Synochus, &
Hemoptoica:

& sunt alia quæ festinant & præparant senectutem, sicut ea quæ generãt flegma putridum ingestum & aquosum, quod flegma oppilat & non permittit calorem naturalem per membra ingredi, sicut sunt hęc, scilicet

Fructus,
Pisces,
Olera,
Lac,
Triticum coctum,
Pultes &
Potus aquæ pluuiæ,

& tangere cum his quæ sunt frigidiora si
Camphora & Aqua Rosarum,

sed cum dicitur de fructibus, intelligendum est de recẽtibus: Nam in fructibus recentibus est humiditas corruptibilis, ex quo humor aquosus generatur, & flegma, quod corrumpitur in membris & generat

caniciem & cutis corrugationem, & phlegma corruptum generat, & inomnibus cõplexionibus ſunt vitandi. Sed calidis & ſiccis minus ſed alijs omnibus ſunt mali, ſed marini min°, & qui generãtur in aquis currentibus & fluminibus petroſis. Olera ſimiliter corrumpunt ſtomachum, & phlegma generant putridum,

Lac,
Piſces, &
Triticum coctum, &
Pultes, ſimiliter, &
potus aquæ pluuiæ.

omnia hæc generant putridum humorem. Sed tangere cum rebus frigidis faciũt augmẽtare putredinem ſub cute, ſed calida cõſumunt, vel oleum cum nitri vegetis: hæc omnia ſupra dicta augmentant putredinẽ, Sed quæ obuiant putrefactioni ſunt hæc;

Poma granata,
Aurum,
Perlæ,
Succus crudus fumiterræ,
Sal,
Cuſcuta,
Mirabolani conditi,
Hypericon, &
Serum, præcipue caprinum.

Et ſi accidit quod phlegma corruptum gene-

nera-

neratur in corpore, ſubueniendum eſt cum his quæ purgant flegma putridum, id eſt,

Pillulæ de Aloe lota,&
Maſtice &
Yera pigra.

nam ipſi purgant flegma putridum, & malitiam, & conuertit hominem de mala cõplexione ad bonam, & facit acquirere bonam iuuentutem. Purgatio huius rei eſt, vt ſumatur vomitus poſt cibi ſaturitatem, vt alibi dicitur. Et ſimiliter ſubueniẽdum eſt cum his quæ conſumũt, vt dyanthos, quod conſumit flegma, & malitiam cerebri, & canos retardat, & ſenſum corroborat: Et dyatameron, quod digeſtionem cõfortat & flegmaticas humiditates & ſuperfluitates conſumit in corpore vbicunque ſint: Et zinziber condîtum, quod conſumit humiditatem congelatam ex piſcibus & fructibus: Et kebuli condîti propriè conſumunt & deſiccant flegmaticas ſuperfluitates ſtomachi, & ipſum confortant, & ſanguinem clarificant, & valẽt melan colicis, & ſi qualibet die ſumantur, ſeruant inuentutem & faciunt redire adoleſcentiam, & retardant caniciem.

Primum medicamentum & prima cura huius rei eſt euacuatio humoris fleg-

matici in omni hora,cum vomitiuo sumpto post repletionem cibi,vel semel in vno quoque mense,Et clysteria purgantia humorem talem, & talis saturatio debet fieri cũ appetitus abest, & hoc de mane, & cum rebus acutis & contrarijs stomacho, sicut cępa & caseo,nam cibus qui auide sumitur incorporatur & non de facili per vomitũ emittitur:Et vomitus proprius est vt præparatio ellebori albi ʒ. j. in quatuor ξ vini per noctem & mane coletur & offeratur. Clystere autem est vt sumatur mercurialis, ebuli, & sambuci foliorum equaliter & parum bulliant, & colẽtur, & in clystere inijciantur,& est secretum magnum.

Et hæc duo genera medicaminum dicuntur propria ad hoc. Tamen nõ est negligendum quum aliquis purgetur per inferiora cum re quæ purgat flegma & melancoliam,nam melancolia reddit hominem tristẽ, & tristitia pergit ad senectutẽ. Et proprium medicamen ad hoc est,quod facit elleborus niger præparatus, & ipso vsus fui in vita mea,de proprietate cuius est,quod ipse mutat hominẽ de complexione mala, & facit ipsum acquirere complexionem bonam iuuenilem,& in præparatione est totum secretum,quod occultauerunt sapientes.

CAPI.

CAPITVLVM SECVNDVM
de his que consumunt malos humores.

DIximus de his quæ purgant: nunc dicamus de his quæ consumunt: scilicet res cõsumẽtes supra dictũ humorem in humida complexione, sicut sunt electuaria calida digestionem confortantia, & pulueres specierum calidarũ, vt

Gariophili,
Lignum aloës,
Macis,
Galanga,
Nux Muscata,
Cubebæ,
Aurum
Zinziber,
Crocus &c.

Sed melius est vt virtus harum rerum resoluatur in vino, & illud sumatur, nam incorporabitur, & transmutabitur per omnia membra, & desiccabit humiditem flegmaticam in omnibus membris. Et proprię dyatameron, quod consumit flegmaticas superfluitates, vbicumque sint in corpore, & melancolicas, & digestionem confortat, & sanguinem reparat: Sed dyanthos consumit flegma & melancoliam in cerebro, & canos retardat, & sensum reparat,

parat,ſed calidis complexionibus non conueniunt ſupra dicta, quod ſanguinem adurunt & incendunt humores,prȩcipue aduſtis complexionibus, & in his qui vicium calefactionis habent.Sed iſtis conuenit

Gariophili,
Vinum Malorum granatorum,
Magarita,
Aurum,
Cubebæ,
Roſarum muſcus,&
Petroſelinum,
Spicanardi, & parum,
Ozymi,
Liquiricia,
Croci parum,

ſi ex his fiat puluis & vtatur in cibis, conſumit enim flegma putridum & indigeſtum, & confortat etiam omnia membra. Et cor cum offenditur calidis complexionbus & defectus ſtomachi ſubuenit: valet etiam in hoc caſu, Triphera pharacẽica, veruntamen dixerut quidam quod non ſolùm ex flegmate putrefacto cani perueniunt, ſed ex cholera putrefacta, quia omnis putrefactio defectat calorem naturalem, & cum calor debilitatur, corrumpitur cibus in membro,& tunc accidit membro corrugatio & ſenectus, vt videmus in ſcabioſis, cuius

ius cutis seneſcit, & corrugatur ex ſcabie, ea recedente iuueneſcit, corrugatio recedit, & ego hoc credo. Sed res quæ propria putredinem ex colera expellit & conſumit eſt aurum præparatum, ideo valet leproſis ex calida cauſa, & vinum malorum granatorum, & dragagantum, ſicut quidam dicunt, & ſunt frigida, neque humores accendunt, & ſtomachum confortant: Sed proprietas vini malorum granatorum quocunque modo ſumatur ſiue in ſyrupo, ſiue in pulmento quod romania dicitur, ſiue in ſapa virtutem habet extenuandi humores, & eos cum vomitu eijciendi, caloré epatis extinguere, & membra confortare & cor, & os ſtomachi, & valet cardiacis: Sed propria res, tam in cura calida quam in cura frigida ſunt kebuli condîti, nam ipſi ſtomachum confortãt & ſuperfluam eius humiditatem deſiccant, & tum ſunt frigidi & ſunt vtiles melancolicis, & ſanguinem clarificant, nec eſt alliqua res in hoc mũdo quę loco eius ſtare poſſit. Et ſi qualibet die ſumatur vnus conſumit flegma, & tardat caniciem & cõſeruat iuuentutem, & facit ipſum redire ad adoleſcentiam.

Et carnes viperarum ſunt ſimiliter cõſeruantes adoleſcentiam, ſi aſſiduatur earũ commeſtio, ſed hoc non faciunt peruiam

pur-

purgationis, neq; per viã cõſumptionis, ſed qualiter hoc fit in ſuo capitulo dicemus.

Et fumigationes congruo tempore ſicut quod fit in calido tempore vel frigido ex confectione facta de

Camphora,
Sandalo albo, & pauco,
ligni Aleos, cum
Aqua Roſarum

confectis, nam iſtæ ſuffumigationes aperiunt opilationes cerebri, & ſenſus corroborant, & tardare faciunt canicië, & faciẽ clarificant, & ſuperfluã humiditatem cerebri conſumunt, & humiditatem ſubcutaneam deſiccant, & conſumunt, ex quo cutis corrugatur & ſeneſcit, & hoc operatur, quia totum humorẽ ſubcutaneum ad ſuperficiem trahit, deinde deſiccat, poſtea vtatur balneis temperatis, & ſine ſudore, & mundet cutem à ſorde congregata, & poros aperit, & humiditatẽ ſuperfluam deſiccat.

Et ſimiliter quædam confectiones ſunt communes in vtraque complexione, ſicut electuarium regum, quod dicitur medicina annualis, quod anno integro ſumi debet. Et trifera facta ex mirabolanis. Et confectio quſi fit ex ſcoria ferri, ſed melius ſi ibi eſſet aurũ, & aliæ multæ quæ in libris ſapientũ continẽtur, ſed aurum & marga-

con-

ritę in vtraq; complexione conueniunt,& consumunt humorem superfluum, sed si recipiatur puluis harum speciorum.

Auri, & Margaritæ æqualiter.

Liquiritiæ,

Rosarum ad pondus omnium,

resoluatur, virtus earum in vino secundū quod opotet, deinde seruatur hoc vinum cum aqua in cōmestione quidē in sua hora iucorporabiliter, & omnem superfluitatē totius corporis expellet & desiccabit omnia mēbra interiora, & deopilabitur deopilatione perfecta. Nam deopilatio facit currere spiritus per membra, & naturalem calorem vigere in corpore: Sed si corpus est opilatum calor naturalis non potest currere per mēbra, sed potius debilitatur, & ita nō potest cōsumere superfluā humiditatē putrefactā, & ex eo proueniūt cani, & cutis corrugatio, & homo senescit. Intēde ergo in deopilando membra corporis intentione integra, cū rebus quæ confortant & deopilant, sicut sunt hæres dictæ, scilicet hepar,& renes & vesica ab omni sordicie mundabūtur, & non est medicina similis huic,quid virtus harum rerum resoluta, in vino non fatigat calorem naturalem, vt si essent cum substantia sua, pars terrestris impedit virtutem subtilem,quæ

in

in ſpeciebus eſt & cum iſto ingenio reſóluitur virtus ſpecierum & herbarum à ſua ſubſtantia, ſine ed per ditione ſubſtantiæ: Sed ſi alio modo reſoluatur vel ſumatur pars eius virtutis, diſpurgetur ſicut in decoctione ſyruporum, pulueribus, et electuarijs: Et quod hæc operatio ſit vera, patet in elleboro albo, quod de ſui natura habet prouocare vomitum Et ſi per diẽ natura lem ſteterit in vino reſoluetur virtus eius vomitiua, & illud operabitur quod ſubſtãtia & virtus reſoluta in vino feciſſet, & in cura quadam quæ curat ſine tenta omnia vulnera & facit ducere ſaniem donec oportet, deinde ſanat ſanatione perfecta, ſi accipiatur puluis, & ponatur in ſacculo & ſtet die vna in vino, illud vinum ſumptum curat omnia vulnera vt in hoc & in alijs multis rebus ſumus experti tempore noſtro. Sed antiqui ſapientes occultauerunt hoc ſublime opus medicinarum & euacuerunt omnes libros artis ab hac intentione.

CAPITVLVM TERTIVM
de his quæ generant bonum ſanguĩnem & humorem laudabilem & ſpiſſum.

QVicunque vult retardare ſenectutem & obſeruare iuuentutem alias ſanitatem, ſtudeat tota intentione ſua vti rebus gene-

generãtibus & clarificãtibus ſanguinẽ laudabilem & ſpiſſum & alios humores, quia dicit Auicenna capitulo de canicie. Retardatur canicies dum ſanguis ſpiſſus permanet pinguis, calidus, viſcoſus. Capilli ſunt nigri, cum ad aquoſitatem tendere incipiunt declinant capilli ad caniciem.

Sed res generantes bonum ſanguinem ſunt hæc,

Vinum ſubtile odoriferum, &
Carnes Hædorum,
Perdicum,
Faſianorum,
Pullorum,
Vitulorum caſtratorum,
Auium paruarum,
Holus,
Borraginum,
Sphinaciorum,

& ſicut ſunt ea, quæ cooperta coquuntur ſine aqua, vt paſtilli, & aſſata abſq; iure: Et vtatur his quæ ſanguinem mundificant, ſicut eſt aſſiduatio

Tripheræ Saracenicæ,
Mirabolanorum conditorum,
Succi fumi terræ,
Margaritæ,
Auium.

Studeat medicus vt hæc omnia ſint cum

quantitate digeſtionis, quia in digeſtione eſt tota radix huius intẽtionis. Nam ex indigeſtione corrũpitur ſanguis & humores impuri generantur, nam cibaria, quæ de ſui natura bonos humores habent generare, ſi bene non digerentur, generabunt malos humores. Et è conuerſo. Cibaria generãtia de ſui natura malos humores, ſi bene digerentur, generabũt bonos humores vel minus malos: Ergo tota radix eſt in digeſtione, ſed bona digeſtio celebrabitur, cum obſeruamus ea, quæ dicta ſunt in regimine ſanitatis, & hoc eſt in motu & quiete, cibo & potu, nec non in ſuperfluitatibus expulſione menſurarum obſeruare, & domo, & cætera loca in quibus homines debent habitare, temperare, conſuetudines obſeruare, &c. Quæ in ea parte docentur obſeruare; vt dictum eſt in digeſtione eſt radix, nam virtus digeſtiua operatur in tribus locis, in corpore humano, in ſtomacho, hepate & membris, & nõ ipſa ſola, ſcilicet digeſtiua, ſed etiã alię in corpore operantur, ſcilicet retentiua, expulſiua, appetitiua, Sed quamuis dicantur plures virtutes vna tamen eſt ſubſtantia. Vnde Iohannes Damaſcenus dicit, virtus ſiue virtutes varia nomina habentes vna & eadem ſubſtãtia ſunt, ſed diuerſa officia in diuerſis mem-

membris, diuersis vocabulis nuncupãtur, sed non omnis res, confortans primam digestionem confortat secundam & tertiam. Et non distinguitur à sapientibus, vel raro quę sunt res confortantes primã digestionem, & quæ secundam, nisi quod indifferenter loquũtur de re confortante digestiuam virtutem. Sed difficilius confortatur digestiua virtus, quam aliud; etiam ex eius errore difficiles in curatione nascuntur ægritudines, sicut est,

Scabies,
Lepra,
Morphea,
Serpigo,
& aliæ ægritudines subcutaneæ,
Prurigines, &
Canicies, &
Cutis corrugatio ante tempus.

quę accidunt ex cibo corrupto in mẽbris, quia ad quodlibet membrum peruenit cibus, & ille cibus digeritur ex calore naturali qui est in quolibet membro. Cum ergo debilitatur ille calor & illa virtus, corrumpitur ille cibus & tunc accidit mẽbro occasio aut infirmitas. Et nos inuenimus rem quæ errorem tertię digestionis remouet de proprietate, & etiam secundæ, vt est assiduatio commestionis carnium viperarum

rum præparatarum, ſecundum quod dicam in ſuo capitulo, non ſolum hoc facit, ſed omnes ęgritudines prouenientes ex tali errore curat, etiam inunctiones quædam de proprietate confortant virtutem digeſtiuam tertiam, ſicut eſt vnguentum quod fit de ſucco,

Tapſiæ,
Chelidoniæ,
Calamenti,
Apij,
Mentæ, &
Centrigalli,
Pinguedine porci:

& aliæ inunctiones quæ de proprietate cõfortant digeſtiuam virtutem tertiam, ſicut eſt ſuccus radicum lapacij acuti, qui de proprietate facit hoc, ſed prima digeſtio à multis rebus confortatur, ſecunda à paucis, à tertia pauciſſimis.

CAPITVLVM QVARTVM
de Innouatione & Confortatione cutis & virtutum.

CVtis innouatio eſt ex aſſiduitate commeſtionis ſerpẽtium, nam cutis confortatur & excoriatur & innouatur ſolum ex potatione aquæ puriſſimę, ſiquidẽ recipitur in potu, non

non ſolũ hoc facit, ſed alopeciã & vrinã curat, & trãſmutat corpꝰ humanũ & ſincerat, & innouat ipſum, vt alibi dicã. Sed viperę niſi parẽtur vt expedit nõ valẽt: Nam caro earũ præparata confortat virtutes, ex proprietate, ſed virtus aliarũ rerũ & herbarũ variãtur ſecundũ diuerſitatem locorum.

Eſt ergo res quæ prædictum miraculum facit, quæ à quatuor non corrumpitur elementis, & eſt humanæ complexioni cõueniens, neq; calefacit, neq; infrigidat, neq; humectat, neq; deſiccat. Immo eſt temperata, ex temperamento excedit omnem rem huius mundi in temperãtia & per humiditatem, quia temperata eſt in quarto gradu, & quatuor habet partes cuiuſlibet quantitatis, neq; eſt res aliqua quę huic rei aſſimiletur, neq; loco eius ſtare poſſit, habet poteſtatem ſubueniendi ſtomacho defecto, timoroſos audaces facit, cardiacos confortat, & contra malitiam alopeciam atq; tyriam, & calorem naturalem temperat, & virtus eius in ſua manifeſtatur ſubſtantia, quia in eo claritas, vnde clarificat, in eo puritas, vnde purificat, quod in eo eſt temperantia magna, ideo temperat, cuius temperamentum tranſit ſuper omnem rem, in eo eſt perennitas, ideo conſeruat corpus humanum, in eo eſt aſſimilatio

humanæ complexionis, ideo ſumm ev a! et ſi propinetur ſicut oportet, & in eius præparatione eſt totum ſecretum, quod antiqui occultauerunt ſapientes, & eſt: Recipe illud quod de 24 granis ponderis hordei eſt, & combure ipſum in fumo vel ſimo combuſtionis, deinde laua ipſum bene & tere donec fit puluis vt alchool .1. ſubtiliſſimus vt radij ſolis, deinde ſolue in aqua & congela cum re qua ipſum ſoluitur, poteſt etiam per ſe ſolui abſq; alia re in vaſe, quod vas ſit in alio vaſe poſito ſub ſimo calido, hac aqua vtere, vt ſcis per documentũ Auicennæ.

Scias quod omne quod mouet ſpiritum & ſanguinem ad cutẽ induit eam pulchritudine iuuenili & mundificatione & rubedine, & adiuuat ipſum, & illud quod abſtergit abſterſione leni ponens cutim ſubtiliorem, & detergit ab ea quod eſt mortuum decoctione ſubtili, & ſubtiliatur cutis cum abſterſione leni, & hoc faciunt inunctiones, ablutiones &c. vt ſuperius dixi: dicitur quod ſi bos ſenex macer inpinguatur, herba colligatur in autumno, deinde conſeruetur eius pinguedo cum duriori & groſſiori cibo tribus vel pluribus menſibus, carnes eius fient teneriores & iuniores quã iuuenis, qui lõgo tẽpore ſtetit pinguis.

Item

Item si homo taliter præparetur vt per sudorem cutis esset macra & vacua, deinde pastetur cibis regenerantibus bonos chimos, acquiret iuuentutem, sicut quidam sapientes mutabant carnem leprosi, prius perforare cum stilo faciebãt & assatum tũc minutissime perforari faciebant & post de ipso iustari & eũacuari.

Item calor naturalis sani hominis est temperatæ complexionis, & fumus eius temperatus, ideo temperat super omnem rem propter affinitatem, quam habet in homine. Nam tactus eius grauis & suauis tactui: Nam si vis soluere solem in aquam claram, solue prius cum gumme armoniaco, deinde pone in instrumento aceti ad frimum vt scis, & soluetur sine sale in aquam claram.

CAPITVLVM QVINTVM
de renouatione pilorum.

VTiã cadãt & nigri loco canorum renascãtur, dicitur in libris Hermetis, quod est quædam planta quæ dicitur statier, quæ est similis maioranæ, cuius folia cælestis sunt coloris, similis folijs viticellæ, hæc autem egreditur à tetra foliis nuda, & per vnumquéque diem lunarem folium eius nascitur, transactis 15 diebus auferuntur ab ea folia,

ita quod vnũ foliũ per vnũquẽq; dierũ re-
siduorũ aufertur, remanet nuda prout pri-
us fuit, & herba naſcitur in mõtibus, & in ri-
pis fluuiorũ, ſed habet folia rotũda vt dena
rius & eſt lignũ eius rubeũ & flores citrini,
& habet odorem ſicut muſcus, & habet lac
croco ſimile & dicitur quod quicũq; acce-
perit de hac herba ad põdus vnius lentis cũ
tãtũdẽ de ſapa & clauſerit in vaſe tribus di-
ebus, & ex ipſo biberit per aliquot dies ad
põdus triũ cochlearũ pili eius cani cadũt, &
ſic loco albi renaſcũtur nigri: ſi pro cibo cũ
lacte vaccæ per tres dies de illo modicũ ac-
cipiat homo iuueneſcit, deinde inuenies in
Abohali Auicennę reſcribens in quodam
libro ſuo dicens idem quæ experti ſunt in
noſtro tempore eſt potare dragagantum
rubeum ablutum .ʒ. i. ipſum enim depilat
canos & facit renaſci nigros loco canorũ.
Veruntamẽ non tollit illud, niſi habet for-
te corpus & humidum, & oportet vt admi-
niſtretur poſt ipſum quod mũdificat pul-
monem & humectat ipſum. Et inueni in
libro animalium Ariſtotelis, quod ablutio
cum aqua & oleo prodeſt ad canos, & facit
retardare canicię, hoc inueni in libris ſapi-
entum, ſed non ſum expertus hæc.

Canicies alia naturalis, alia innaturalis,
naturalis incipit ab extremitatibus capillo-

rum

rum, quod calor naturalis propter debilitatem primo illas partes dimittit, Innaturalis incipit in radicibus capillorum.

CAPITVLVM SEXTVM
de refectione & hilaritate animæ.

HIlaris anima & refecta vigorem viribus tribuit & naturam exsiccat & in omnibus adiuuat actionibus, confortat & gaudere facit, retinet iuuentutem, & cõseruat sanitatem, & clarificat sanguinem, & ipsum in venis currere facit, morbum expellit, & crisim accelerat, sed anima reficitur & lętatur duobus modis. Vno modo ex eius accidentibus, alio modo ex virtute medicinarum. Ex accidentibus eius est vnus, vestimentorum indui varietate, ornamento pulcherrimo, & vt huiusmodi aspectu animus dilatetur & confortetur.

Virtus splendoris vitę est, ex musicorum instrumẽtorũ dulciter resonantũ, & suauissimæ cantilenæ auditu, libros delectabiles audire vel legere, & loquelã delectabilẽ intelligere, pulchras facies inspicere, & res alias animæ delectabiles, sicut aspectus cæli stellati, & aquæ claræ: & ex melioribus, sedere cum iuuẽculis pulcherrimis, decenter indutis, & cum eis loqui, velut ipse po-

ſtulat & requirit ludis delectari, & de inimicis conſequi victoriam, fiduciam complere, honorẽ, gloriam, gaudium, lętitiam & rationabilitatem recipere & habere. Et ex virtute medicinarũ eſſe ex odoribus, ſuffumigationibus, vnguentis odoriferis, temporibus congruis. Nam odor eſt cibus animæ. Nam ſuffumigatio aperit clauſuras cerebri & quinq; ſenſus corroborat & caniciem tardare facit, faciem clarificat ex receptione quarundam rerum, medicinarum, ſicut

Succeus Borraginis cum vino potatu,
Perlæ,
Aurum,
Mirabolani conditi.

Borrago immiſſa in vino & potui data, lætitiam generat. Similiter cubebæ, ſemina ozymi. II. De compoſitis, lætitia Galeni,

Dyatamcron,
Dyamargariton,
Diaanthos,
Aromaticum roſatum &c.

Omnes iſtę medicinæ hilarem animam & refectam ſuis viribus tribuunt.

Sedes caloris naturalis eſt in corde, & cum excedit ſuos terminos, aut calefacit aut infrigidat, & tunc calor naturalis, propterea quod egreditur à ſuo temperamen-

to

to diminuitur & debilitatur, & ſic homo ſeneſcit.

Quę autem minuunt calorem naturalem, ſunt hæc, omnia quæ generant flegma putridũ in ſtomacho, omnia quę minuũt ſpiritus & virtutes, omnia quæ tactu infrigidant, omnia quę digeſtionem corrumpũt, omnis ægritudo corporis, omnis immunditia corporis, omnia accidentia animę, vt ira, triſtitia, furor, inuidia, omnis fœtor & aſpectus malus, & quidquid faciunt iſta accidentia, vbi faciunt non mediante, motus ſpiritus, & ex hoc calor naturalis diſtemperatur, & illud quod conuenit meliore forma ex eis eſt, quod cõtemperat omnia iſta, & multa alia diminuunt calorẽ naturalem & debilitãt ipſum, ex cuius debilitate prouenit ſenectus & cutis corrugatio. Inquiramus ergo res quæ retineant calorem naturalem, cordis temperamentum ne ſuos excedat terminos, quia quamdiu calor naturalis temperatus perſeuerauerit, ſanitas cõſeruabitur & iuuentus. Et hoc eſt quod dixit Ariſtoteles Alexandro.

Caue tibi ô Alexander & cuſtodi hoc pretioſum præceptum omni cuſtodia, calorem naturalem ſerua, quia quamdiu calor naturalis temperatus perſeuerauerit, humor alios terminos ſuos non excedit ſine

ne mensura sua, & ita sanus & incolumis omni tempore permanebis.

Quatuor ergo sunt res quæ in hoc negotio potentissime operantur, quarum duo sunt quæ calefaciunt calefactione æquali, & humectant humectatione æquali: Aliæ vero duæ sunt temperatæ, temperamento magno, ex. edétes omne temperamentum, quia calefaciunt & humectãt calefactione & humectatione æquali corpus sanum, & calorem eius naturalem declinantem ad frigiditatẽ & siccitatem: est vinũ tẽperatæ complexionis siue sit nouũ siue antiquum, calor eius albus declinãs ad rubedinem, & substantia clara & lucida, odor eius suauis, sapor eius mediocris inter põticũ & stipticum: Margarita similiter est temperata, idcirco temperat calorem naturalẽ, & ipsum confortat, & propriè valet cardiacis .i. tremori cordis, timorosis, tristibus, sanguinẽ cordis propriècc clarificat. vnde Aristoles.

Vidi quosdam homines eliquisse gemmas de quarũ liquore corpora lota sunt, albæ morpheę, & ex hoc plene curata sunt: hæ duæ res confortant calorem naturalem & debilitatum restaurant & conseruant ipsum & regũt ipsum in suo temperamento, ne cursum naturæ excedat. Aliæ vero duę res sol de minera, Et calor naturalis sa-

ni

ni hominis bonæ cõplexionis, istæ duæ res temperatæ excedunt omne temperamentum. Sed calor naturalis sani hominis & temperatæ complexionis est admirabilis, nam fumus ab eo dissolutus, & fumus eius est temperatus & suauis, quæ causa attestatur, quia suauissimus & gratus tactui est. Sed calor naturalis & sani hominis & temperatæ complexionis est vt supra admirabilis, nam fumus ab eo dissolutus, nec necesse est vt assimiletur patientibus lepram scabiem pthysim, & morbos pestilentiales, quia contagiosi sunt, ideo transeunt de vno ad alterum, propter similitudinem corporum: Nam infirmitas bruti animalis nõ transit in animale rationale, propter dissimilitudinem, vt iam vidi in morbo boũ & aliorum similium, à simili dico de fumo sani, nã quicquid de aliqua re dissoluitur, necesse est vt assimiletur illo à quo dissoluitur. hoc dicit Galenus super illo Aphorismo. Et quæ crescunt &c. Sed signa complexionis temperatæ in corpore sunt quũ color est cõpositus ex rubedine & albedine, & capilli sunt flani ad rubedinem & crispitudinem temperati, & caro est temperata in qualitate & quantitate, & quantum declinat ab hac complexione, tantum declinat à sua virtute & bomitate & pro-

prie-

prietate ,& illa res quæ huic assimilatur, quum est temperata, temperat, & quum distemperata, distemperat, & quum sana sanat, & cum infirma egrotat, & disponit corpus humanum cum quo coniungitur, secundum suam dispositionem propter similitudinem quam habet cum eo, sicut est videre in morbis transeuntibus, sicut superius diximus. Nec est res in mundo quæ habeat proprietatem illius rei, quia non solum corpora humana reddit incorruptibilia cum quibus proportionatur, sed corpora plantarum retardat à putrefactione, quia ista res inuenitur raro, & non potest commodè reperiri, vsi sunt sapientes loco eius lapide inuenti .i. lapide philosophorum .i. aurum & argentum. Et sapientes assimulauerũt illam rem calori naturali, eo quod calor naturalis sanæ adolescentiæ & temperatæ complexionis, & fumus eius temperatus & suauis, quia ipse tactus testatur, quum suauissimus & gratus tactui senum & fumus iuuentutis. Et multi sapientes rescripserunt proprietates huius rei in libris eorum. Cum vero res illa assimilatur calori naturali sani hominis facit operationes bonas, cum calori naturali sanæ adolescentiæ temperatæ cõplexionis, facit operationes sublimes: Nam hęc

res

res differt ab illa re quę in principio huius capituli ſcripta ſunt. Nam illa in principio calefaciunt & humectant corpora, ſecundario corpus: Nam proprietas huius rei, calorem naturalē ſenū & decrepitorū declinantiū ad frigiditatē & ſiccitatē, reducem ad caliditatē & humectatē temperate ſine aliquo nocuměto, & hæc propria medicina ſenum, & fumus iuuētutis & plusquam ſanitatē in omni ætate conſeruat, & corruptas complexiones viuificat & recipit. Et multi ſapiētes locuti ſunt de re quæ illi aſſimulatur rei; ſed illam tacuerunt ne incontinentes offenderent ſuum creatorem. O Deus ſi audirem dicere naturā caloris naturalis, ſanorum adoleſcentium temperatæ complexionis, iam eſſet apertum naturam & occultum ſecretum, nam hæc calor iuuat & reſtaurat caloré deperditum, confortat ipſum & cōſeruat, & facit ipſum vigere in omnibus mēbris & eſt medicina ſenum & fumus iuuentutis, & propter hāc ſimilitudinem vſi ſunt ſapientes ſole minerali & lapide animali, nec eſt res quæ aſſimiletur calori naturali, nam ſolus calor naturalis reddit corpora humana incorruptibilia & ſenū cū quibus proportionatur, ſed corpora plātarū minus incorruptibilia reddit ſicut eſt videre in locis domorū inhabi-

habitabilium, quæ citius corrumpuntur quam habitabilia.

Nota quod humores aggregati in ſenibus non debent extrahi cum velocitate propter paucitatē ſpirituum, ſed debent purgari in eis humores frigidi, & cauēdum eſt ne calor in eis euacuetur, quod dicit Ariſtoteles. Aurum & argentum propter confortationem naturæ ne obliuiſcaris, quia coleram rubeam purgant, & propterea ſicut ſcis potes reducere in aquam puriſſimam.

Explicit Liber Vitæ primus.

LIBER

LIBER SECVNDVS DE SEPTEM HERBIS PLANETARVM ET DE FEBRIBVS.

COMPENDIVM AVREVM *Kyrannidarum volumen de septem herbis, septem planetis.*

PLasius Africus discipulus N. studio Atheniẽsi epiloico, studium continuauit ad finem cum laude, & post etiam antiquorũ Kyrannidorũ volumen tibi noto & à Pangracio consodali ibi relata inueni in ciuitate Troiana in monumẽto reclusum præsentem libellũ cum ossibus primi regis Kyrannidis, quod compendium aureum intitulatur eò, quòd per distinctionẽ perfectã à maiori Kyrannida volumina cum summa diligẽtia compilatum studio vehementi. Tractat enim de septem herbis septem planetis attributis secundum impressiones illas, quę sunt à diuino aspectu & maximè in regionibus calidis, vir qui hunc modum seruauerit in operatione curandi & conseruãdi corpus mortale, diuinus habetur propheta. Est autem virtus eius mirabilis nimiumque stupenda, vt etiam in momento omnia fiant quæ docet, sic per effectum velocem

diuinum propter naturam ipsarum herbarum sicut in sequentibus patet notum.

PRIMA HERBA, SOLsequium.

SOlsequiũ id. est, macedonica secundum quosdam & secundum alios dicitur cicorea, est herba omnibus nota. Collige ergo huius herbæ flores, folia & radices mense Iunij hora diei sexta ad pondus libras 6, contunde totum simul, & cum toto succo Cicoreę repone massam contusam in ollam rudem habẽtem sex foramina minuta in cooperturа, & pone ad solem ab hora prima diei artificialiter vsque ad horam sextam eiusdem diei, & hoc fac per sex dies. Completis autem 6 diebus pone intus

Seri Caprini libras tres, &
Stercoris canini ʒ. 4.

& iterum repone ad solem per omnia vt prius, vel tantummodo per tres dies.

Quando autem volueris vti hoc diuino medicamine, cola & exprime secundum quantitatem dosim quam exhibere volueris.

Modus autem exhibendi est hic. Hydropico desperato dabis in potu tepefacto, ʒ. 1. & semis in hora diei sexta, & illud comminiter

niter patientibus omnibus detur, & passio euanescit.

Item eadem hora dosis ʒ.1. Icteritiam in momento curat.

Iterum eadem hora dosis ʒ.ʒ. de prædicta potione exhibita statim curat paralyticum si admisceatur decoctioni, castoreum, lilifagi in vino facto eadem dosis.

Nota quod quantumcunq; tremulus fuerit statim quiescit, & eius membra statim coaptabuntur, hoc autem nemini præcepit dicere Hippocrates.

Item eadem hora dosis ʒ.ɔ. & semis tepefacto eadem die menstrua prouocat, quantumcunq; mulier fuerit antiqua.

Item si de eadem confectione eadem hora colueris os tuum, & postea leuiter momorderis mulierem in collo, illico sequetur te.

Item eadem hora exhibita ʒ.1. cum cerebro pauonis epyleuticos & apoplecticos curabit.

Et nota quod vidi epyleuticum triũ dierum quam composito incerta fuit per violentiam statim surrexisse & curatum fuisse, & hoc in Melandia regione, in qua non perpendebatur nec vita, nec sensus, nec flatus, nec anhelitus, quantumcunque modicum, itaque surrexit cum impetu, ita

quod adstantes timuerũt ipsum esse dęmonem, quem apprehensum, feci suffumigari de aromatibus.

SECVNDA HERBA.

Semper viua.

SEmper viua, aut barba iouis, omnibus est nota: Recipe hanc herbam, hora tertia noctis in mense maio, & contunde ipsam in massam, & pone in ollam plumbeam superius habentem in cooperculo, nouem foramina minutissima ad modum athomi, & pone cum ea mellis dispumati optimi lib. 4. & semis, & pone per 9. noctes ad lunam plenam, vsque ad tertiam horam noctis & repone & vtere.

Istius itaq; dosis drag. 2. hora tertia noctis cum aqua fõtis frigida, & sit fons viuus & perenus, ilico curat freneticos & maniacos & dispositionem prauam & alienationem mentis.

Item dosis ʒ. 1. cum ouis formicarum mulieribus exhibita, facit eas perdere per tres dies.

TERTIA HERBA,

Marrubium.

MArrubium est herba pluribus nota, huius itaque herbæ duæ sunt species, album

bum scilicet & prassiũ. Collige huius herbæ lib. 5. hora prima diei artificialis radicem cum folijs, & stipite mense aprilis, contunde totum & repone massam contusam in ollam cupream puram habentem in superficie vnicum foramen minutissimum, & impone vinum nimis forte clarum aromaticum, & pone per diem vsque ad primam, & repone oriente solis, & vtere hoc diuino & excellentissimo medicamine.

Huius ergo dosis hora prima exhibita ʒ. ʒ. & ſ. cum lacte mulieris puellam lactantis in momento curat dismaticos, asmaticos, ptisicos, empticos & anhelosos.

Item dosis ʒ. i. eadem hora exhibita curat lepram, ita quod eadem die renouentur quod diuinum est. Commixtio tum in eadem dosi sanguinis arietis vel potius arietis fluuialis.

Item dosis eius ʒ. ſ. & eadem hora exhita admixto stercore murium statim soporem inducit in tantum, quod qui gustauerit non possit tanquam impiè percussus euigilare per tres dies vel duos vel minus aliquo artificio. Cum autem talis euigilauerit prouoca in ipsum vomitum, quia statim attonitus factus se & alios percuteret.

QVARTA HERBA,

Saxifraga.

SAxifraga est herba pluribus nota. Re ius folia, quarta hora diei martij mense cum radicibus lib. 4 & contunde diu in mortario, & illam massam cõtusam pone in ollam stagneam habentem desuper quattuor foramina in cooperculo minuta, & pone in illam massam

Sanguinem hyrcinum,
Succum petrosilinum,
Folia melissæ, ann. lb. semis,

& permisce cum albo vino aromatico & subtili, & pone ad solem per quatuor dies vsq; ad sextam horam diei.

Cum autem volueris hac cælesti medicina vti, da pro dosi drag. 1. & semis, frenetícis, lunaticis, calculosis, stranguriosis, in ictu oculi liberat ita vt incontinenti lapidem mingant: hoc vero per quatuor dies bis reiterabit:

Item si vnxeris faciem tuam cum pinguedine auis, & post de prædicta confectione vultum roraueris, videbis dęmones de spiritualia vsque ad horam quartam diei.

QVINTA HERBA,

Peonia.

PEonia est herba pluribus nota. Collige huius herbæ radicem tãtummodo libras 2. in mense februario hora diei secunda &

con-

contunde diu cum pala, & pone in ollam argenteam cum lb. duas mellis & lb. 1. vini optimi albi clari aromatici, & sint quinque foram in ain cooperculo ollæ, & pone per quinque dies ad solem & repone & vtere hoc diuino antidoto.

Huius ʒ 1. exhibita quinta hora diei, liberabit incontinenti epilepticum inueteratum & desperatum, vt postquam gustauerit in perpetuum sanus fiat & viuat ab ipsa passione immunis.

Item dosis eius ʒ 4. exhibita eadem hora morsum à rabide cane & omnẽ hydroferbiam curat, quod est diuinũ & admirabile, sed caueat medicus dans potũ ne infirmus videat aërem clarum, sed disponatur in domo tenebrosa, donec liberatus sit.

Item dosis eius ʒ. 2. eadem hora exhibita quartanarios sanat perfectè addito cum sanguine azini, calido instillato ad pondus dragmæ vnius.

Item dosis eius ʒ. 1. & semis cum lacte mulieris eadem hora exhibita, priapismũ, gomorream & satiriasin ilico sanat & omnem serpiginem & inpetigineni, morpheam & tineam & homini dispositiones, quæ sunt præambula lepræ perfectè curat.

Item dosis ʒ 4. & ſ. exhibita eadem hora cum vrina mulæ, inconceptuũ & sterilem reddit in perpetuum.

Item dosis eius dragmas tres, cum coagulo mustelę & sanguine passeris & sanguine columbi masculi eadem hora exhibita conceptiuum est, sed oportet vt sumatur statim post menstrua.

Item dosis eius dragmas. 2. eadem hora exhibita cum sanguine Ciconiæ auis in instăti curat podagram, ciragram & omnem dolorem articulorum, & mirabiliter excellit super artheticam.

Item dosis eius 3. 2 & ſ. cum sanguine leporis & farma hordei, in quantitate 3. 1. & ſ. ptisicos curat & dæmoniacos.

Item dosis eius 3. 6. eadem hora exhibita cum sanguine apri & cũ sanguine aquilæ auis masculi facit statim dormire & videre futura in somnis & reuelare thesauros, & omnem malignum spiritum effugat.

Alexander autem magnus hac potione vsus, multa in somnis vidit mirabilia de his quę sibi acciderunt, & dicitur quod regina Amazonum dedit sibi pro munere precioso.

Item dosis 3. 1. & semis sumpta cum vino malorum granatorum eadem hora exhibita cum vino 3. 2. & ſ. omnem febrem interpollatam amputat.

Item dosis eius 3. 1. cum cerebro gallinę puerorum eadem hora exhibita gingiua-

rum

rum pruritum & dolorem propter dentes nascentes ilico sanat.

Item dosis eius 3. s. tantundem balsami & succo squillæ marinæ eadem hora exhibita curat incontinenti omnem vomitum, appetitum ablatum restituit, mirè, virtuosè, & citò.

Item dosis eius cum succo borraginis ad pondus 3.5. & s. & hinatura auri 3.1. omnem melãcholiam & tristitiam abstergit, animũ innouat & in momento lætificat.

Item dosis eius 3.6. & s. cum sanguine anseris calido instillato 3.5. incontinenti liberat mulierem in partu laborantem & spermæ etiam inducit.

Item dosis eius 3.4. eadem hora exhibita cum sanguine vespertilionis ad pondus 3.1. visum mirabiliter acuit, & statim postquam biberit de nocte, ita quam sit in die videbit.

Iterum dosis ad pondus 3.4. cum sanguine taxonis 3.2. eadem hora exhibita incontinenti curat antraces ab omni apostemate venenoso, vt bubone, &c.

Item dosis eius 3.5. & s. cum puluere ligno aloes & succo vrticæ incontinenti colericos à colerica passione liberat & ab omni tussi inueterata.

Iterum dosis 3.1. cum castoreo 3. s. & san-

guine passeris dragmas 2. mirabilem erectionem facit & coitum multiplicat.

Item dosis eius ʒ.3.& ſ.cum ſucco lactucę & camphoræ ʒ.1. exhibita eadem hora caſſuum incontinenti facit, & ſi continuetur multum iuuat.

Item dosis eius ʒ.2. & ſ. cum sanguine cerui instillato ʒ.1. eadem hora exhibita, liberat omnem fistulam in ipsa hora & cacrum & mundat vulnera cancrosa & saniosa, ita vt tota corruptio ilico cadat substantia membri quod diuinum est.

Item dosis eius ʒ.1.& ſ. cum sanguine cerui vpupæ, & talpæan: ʒ.1 eadem hora exhibita, caducos statim liberat: & postquam fuerint liberati se à vino abstineant, prędicunt futura & habent spiritum propheticũ per tres aut quatuor dies ad minus. hoc certum.

Item dosis eius ʒ 1. cum sanguine vulturis ʒ.2. eadem hora exhibita mulierem educit eadem die.

SEXTA HERBA,

Satirion.

SAtirion herba est pluribus nota, huius radicis collectæ ad pondus lib. 4. die 20 mensis Ianuarij, contunde fortiter & massam contusam pone in oilam de aurichalcum habente in cooperculo 20. foramina

mina minuta ſicut athomi,& pone intus cũ prædicta maſſa lactis vaccini calidi ſicut mulgetur de vacca lb. ʒ. & mellis libram 1. vini aromatici lb. 2. & repone per dies 20. ad ſolem & conſerua & vtere.

Iſtius itaq; doſis ad pondus ʒ. 4. & hora diei decima exhibita mulieri poſt ipſius menſtrua eadem nocte cõcipiet ſi vir cum ea agat:

Item ſi volueris vt proculdubie maſculum concipiat, præpara mulierem ſic.

Recipe Succum Arthimeſiæ lb. 1. & de ſelle Tauri lib. ſ.

diſtempera & miſce cum hac confectione tepida lana & funde, de qua ſibi ſuppona-tur mulier formas longas ad modum virgę virilis & in coniungendo crura interius emergat, & hoc facto bis vel ter bibat de prędicta potione, & ſecunda nocte concipiet ſi vir cum ea coëat, quod diuinum eſt & ineffabile conceptum.

Item doſis eius ʒ. ſ. & ſ. cum ſanguine paſſeris eadem hora exhibita venerem mouet vltra modum, ita quod ſemper poſſit & optet coire quæ inde guſtauerint, deſtruet autem ſi in eadem potione ſucci lactucæ li. ſ. & camphoræ ʒ. 2. miſcueris.

Iterum doſis eius ʒ. 7. & ſ. cum ſanguine coruicis ad pondus ʒ. 2. eadem liberat ab incantatione ligatum.

Iterum

Iterum dosis eius 3.2.& ſ.cum ſangüine vulpis 3.1. eadem hora exhibita in momẽto ſciaticam curat ita,quod conſtructi rectificentur eadem die.

Item dosis eius 3.1.& ſ.cum ſanguine capræ eadem die exhibita in inſtanti liberat omnem fluxum ventris & ſanguinis,quod diuinum eſt.

Item dosis eius 3.6.cum ſanguine leonis vel catti 3.1.eadem hora exhibita in inſtãti à febre quartana liberat,ſed caue ne quartanarius ſit multum macilentus.

Item dosis eius 3.3.cum ſanguine antipitris antiqui 3.1. eadem hora exhibita ligat poteſtates.

SEPTIMA HERBA

Saluia.

SAluia eſt herba omnibus nota & diuina. Collige huius herbę menſe decembris foliorum lib.1.die 20.contunde & totum contuſum pone in ollam habentem deſuper 20. foramina minutiſſima in cooperculo,& appone

Balſami libram vnam,
Mellis libras duas,
Vini optimi lb. 3.
Succi foliorum borraginis lb.2.
Plantaginis lb. vnam &.ſ.

& pone p 20.dies ad ſolẽ & repone & vtere.

Iſtius

Istius itaq; dosis 3. 1. & s. 20 die. exhibita ieiuno stomacho illæsum seruat potantem ab omni specie febrium per 20. annos si tantum vixerit.

Iterum dosis eius 3.2. cum hinatura cornu ceruini 3. s. si eadem hora exhibita fuerit, statim dentium intollerabilem splenecticum & pleureticum sanitatem reddit.

Item dosis eius ad pondus 3. s. cum puluere sinamomi & masticis ad pondus 3.2. statim omnem vomitum sedat.

Item dosis eius ad pondus 3. s. cum puluere ligni aloes & cubebarum añ. 3. 1. & s. statim singultum & conspiria & omnem difficultatem anhelitus sanat & defendit.

Item dosis eius ad pondus 3. 20 cum sanguine aquilæ masculi, & eadem hora cum 3. 1. exhibita incontinẽti reddit hominem effabilem, arduam cogitationem, ita quod in eius præsentia trepidabunt omnia volatilia, domestica, & syluestria & capiet ea & obedient ei & habebit actus magnos & fiet homo in consilio prouidus, negotia tractabit ardua, & vocabitur à regibus & principibus, eritq; in gratia confirmatus.

Si voluerit contra hostes egredi, ter bibat cum prædictis sanguinem leonis 3. 1. & si non inuenit sanguinem leonis, ponat loco eius sanguinm vrsi.

Iterum

Iterum dosis ʒ.4. & ſ.cum ſanguine equi-
no ʒ.2. exhibita facit hominem fortem, ſi-
ue ſit in agone duelli, ſiue in itineribus, &
preſeruat ab offium fractura & ſtomachi &
collirias per anũ purgat ſiue hemorroydes.

Iterum dosis eius ʒ. 5. cum ſanguine te-
ſtudinis & ſanguine agni annualis ad pon-
dus ʒ.2. & ſ. exhibita ptiſicis & conſumptos
impinguat eadẽ hora, & illos qui deſpera-
ti ſunt. quod diuinum eſt & mirabile opus.

Item dosis eius ʒ.ſ. cum ſanguine
Turturis
Accipitris & ſanguine
Catuli, & ſanguine
Coturnicis ana ʒ.I.
eadem hora exhibita potet, & potans inter
homines inuiſibilis conuerſabitur, & audi-
et quid voluerit, ſcilicet conſilia & verba
eorum.

Et ſanguis ſi appoſuerit ranæ pluuialis
cum ſanguine canis portabitur in aëre, &
cum ſanguine vpupæ de loco ad locum in
momento de vno climate ad aliud clima
quod poſſit eodem die ire Romam vel vl-
tra mare, & ſic per ſingula loca diſcurrere
ſine læſione. Tanta eſt ergo in eo leuitas fa-
cta totius organi per virtutem prædictæ
compoſitionis.

Serua ergo hoc munus excellentiſſimum
à Deo

à Deo diuinitus datum de secretis Kyranidarum volumen, in quo studebis & proficies inueniendo finem laudabilem.

DE MORBO CRONICO sequens solem.

EX alio quia morbus est cronicus sequens solem, ideo non curatur nisi circa solstitia, elige rationem quamuis. Si vis hunc morbum curare in breui spatio, vtere sola quinta essentia cum rebus quæ dicentur. Iam dixi tibi quod quinta essentia humores superfluos consumit & naturam reducit ad æqualitatem & inducit lætitiam & fugat tristitiam, ideo fugat à tota specie melancoliam.

Ideo remota causa remouetur effectus. Sed vt citius fiat. ℞ quintam essentiam vel aquam ardentem, infra quam pono medullæ ebuli albi, & si vales habere de illa aqua da patiēti manè & sero duas nuces plenas pro certo curabitur si continuabis, & licet hoc sit verissimum experimentum & conueniens, tum regulam generalem habebis.

℞ res purgantes melancoliam in modica quantitate & pone in aqua ardente & vtere ea prudenter & modicum recipiendo vt paulatiue digeratur materia & paulatiue euacuetur, quia melius est paulatim agere

agere quam subito grauare: dicũt quidam valere

Tyriacam cum aqua decoctionis gentianæ,
Mirratum vinum,
Camedreos,
Vinum decoctum,
Dyacalamentum cum aquæ,
Absinthij,
Dyatrion piperon,

eius vsus valet.

Dixerunt Philosophi, quod dens abstractus ab animali viuo & portatus liberat à quartana.

Quidam dicunt quod succo herbæ, quæ dicitur morsus gallinæ rubeæ ponantur in manibus, patientem quartanam quum incipit pati exinde curabitur, si Deus voluerit.

REMEDIVM, QVÆ CONtra impedimenta medicinæ & contra pericula quæ à medicis, qui administrãt medicinas contingũt, id est contra nocumẽta quæ à medicis inferuntur in corpus humanum.

AB origine mundi vniuersa naturaliter philosophorum multitudo grauissimo labore indagare non desunt circa medicinas laxatiuas

tiuas inuenire. Nam primo vt non faciant casum virtutis, secundo vt non interficiant, tertio vt cum fuerit necesse efficaciter & sine periculo in remotis partibus agant,& ab eis potenter humores corruptos abducant. Et nunquam hæc tria inuenire potuerunt perfecte,quin omnis euacuatio habeat ad oculum casum,virtutis debilitationem, corporis læsionem habens annexum. Et nũquam sic certa mensura potuit inueniri, quæ æquo pondere possit omnibus administrare, quia corpora non recipiũt æqualiter dosim iurarum & solidum & condensum, & ideo accidit frequenter quod in quibusdam ministratur salubriter ad salutem, alijs letaliter propinetur ad mortem. Et fit aliquando, vt quia medicinæ laxatiuæ plures sunt venenosæ, & lædunt ex vna parte & sanent ex alia parte. Et inter solemnes medicinas summi philosophi laudauerunt aloë, eo quod minus videtur facere casum virtutis & membra confortare. cuius rationem probo per Iohannem Mesuę in libro suo de simplicibus medicinis solutiuis & benedictis, ibi euidenter testatur. Sed summus Deus omnipotens creauit quintam essentiam aquę ardentis per vas circulationis summe rectificatam, quæ vna cum quinta essentia san-

guinis humani,ac etiam cuius quinta essentia auri & perlarum,omnes humores ęquat & interficit omnes febres cum admixtione rerum,quę corruptos humores purgãt, si fuerit necesse, vt aliquando misceatur ratione horribilis fortitudinis morbi dũ caute & prudenter fiant omnia supra dicta in conuenientia vitæ. Nam quia quinta essentia & etiam aqua ardens,si quinta essentia haberi non possit,conseruat naturam & eam augmentat, & casum virtutis fieri non permittit.Et quia ipsa influit vitam interfectioni medicinarum etiam conducit: dum tamen laxatiua modeste ministrẽtur cum ea,sicut inferius docetur:Et quia omnibus nobilibus mobilior & penetrabilior cum omnes medicinas secũ ducit maxime ad membra longinqua & profunda & ab eis in locis remotis humores nociuos educit: Et est aliud quod medici nunquam potuerunt vitare in administratione medicinarum laxatiuarum, vt nonnunquam expellatur per vomitum & perdatur iuuamentum & sanitatis beneficium & labor ministrãtium.Sed hoc per quintam essentiam euitatur vel per aquam ardentem. Nam quia sola quinta essentia rerum laxatiuarum in nostra quinta essentia vel aqua ardentis specialiter ministratur,nulla nausea

fea in ſtomacho generatur, ad quod ſpeciale aſſumitur, quod exinde euacuetur, poſſibile tum fiet vt humores corrupti cõgregati in ſtomacho euacuent, & hoc per vomitum. Contingit autem hoc quod multæ ex medicinis habent venenũ & per ipſum lęduntur aliquando, quia cum aqua ardente & quinta eſſentia veneno repugnant & non permittunt, vt ex venenis eorum patiuntur nam aliquod detrimentum. Nunc vltra volo dare remedia contra pericula quæ poſſent accidere in miniſtratione medicinarum laxatiuarum cum quinta eſſentia vel aqua ardente, iam enim docet ſecũdus liber, quæ medicinæ laxatiuæ multum citius agunt cum quinta eſſentia vel aqua ardente, quam agerent ſine ea. Sed cum hoc ſit veriſſimum iam patet, quod quantitas aſſignata, ab vnoquoq; accipiendo ſine damno mortis à ſummis medicis ſi illa adminiſtrantur cum aqua ardẽte, hominem interficeret, quia de duplo plus ageret quam per ſe medicina. vt mihi firmiter credas, dabo tibi exemplum. Infirmabar grauiter in pectore ex abundantia humorum viſcoſorum, & feci fieri pillulas de ierapiga & de euforbio minutas ad modum cicorum, & tres pillulas tum poſui in aqua ardente, quas infra cum digito contriui

quam aquam accepi tarda hora, forte in fine tertiæ horæ noctis, & nutu Dei operata est medicina post medium noctis miraculose decem vicibus ante diem, post vero quiete dormiui. Et vere surrexi sanus lætus & non debilitatus nec in visu nec in membris Considerent ergo perfecti medici, quod si decem ex dictis pillulis recepissem sine aqua ardente, non in tantum operati fuissent quãtum solum tres pillulę, & hoc solum ex auxilio aquę ardentis. Est ergo cautela exhibenda, vt prudens medicus cum aqua ardente vnam tantum pillulam cum aqua ardente patienti ministrat, & probat quantum vna agit, deinde tres donec sine periculo accidit experimẽtum medecinæ pariter & personæ sanãdo, quomodo & quantum medicina agit in talem personam puta condensam quam rarum, aliter autem nunquam potest dari regula generalis & qualiter potest dari omni personæ de quacunque medicina & in hoc apparet quanta vtilitas est, medicinam recipere cum quinta essentia vel aqua ardente, quia non debilat naturam, neq; visum, neque interficit, si prudenter probaueris virtutem educit de remotis partibus, præseruat à veneno medicinarum & vomitu, neque partem venenosorum recipit & vegaciter corpus sanat.

Voco

Voco istud capitulum clauem artis sine cuius claro intellectu istum librum nō ingrediaris dando medicinas laxatiuas præsumendo.

REMEDIVM CONTRA *febrem continuam & magisterium in cura eius.*

OMnes vere philosophi decreuerunt febrem continuam generari ex putrefactione sanguinis, & generatione humorum in eo. Igitur cura eius est sanguinem purgare & totam corruptionem eius remouere, & humores inordinatos inequales equare, materiam lapsam reparare & reparatam conseruare. Sed hæc omnia operatur & perfecte complet quinta essentia, ergo ipsa est aqua quæ perfecte ipsam continuam aufert. Experimentum ad oculum docet, quod aqua aut emittit à sanguine humores aquosos & corruptos. Et si carnes mortuas à putrefactione preseruat, multo magis sā guinē corporis viui & animati à putrefactione preseruabit. Sed aqua ardens principaliter ab ardore & quatuor elementis deputata non est, ideo non consulitur in febre continua curanda eius, vsus sed vsus qnintæ essentię cum fuerit rectificata, neq; est calida neque

frigida, nec humida neque ſicca ſicut ſunt quatuor elementa ipſa plene & ſecure ſanat febrem continuam maxime cum quinta eſſentia auri & per larum. Quam ſi vis recte curare habeas, quintam eſſentiam ſanguinis humani ſumme rectificatam ſecũdum doctrinam quam inuenies, ipſa eſt quæ febrem perfectiſſime curat nõ ſolum bibita, ſed etiam ſi cũ ea tempora & vtraſq; venas pulſatiles in corpore inungantur. Si ergo iſtas duas quintam eſſentiam inungas, veram medicinam habebis, quod ſi vis curam eius augere, pone in quintam eſſentiam eius

Caſſiam ſiſtulam,
Tamarindi,
Diaprunis,

& ea quæ ponuntur in tabula phyſicorum de laxatiuis & confortatiuis ſanguinem, ſemper in proportione prudenti, & habebis intentum tuum in cura febris cõtinuæ. Quod ſi alij humores peccant in ſanguine, appone ex tabulis phyſicorum quintas eſſentias eorum quæ conueniunt in cura, & proficiet cura ſi Deus voluerit, pone igitur in corde tuo quæ dicta ſunt & non deficies ſi prudenter egeris, ſecundum regulas traditas, tam in primo quam in ſecundo libro.

RE-

REMEDIVM CONTRA FEbrem tertianam, & magisterium in cura eius.

REcipe quintam essentiam vel aquam ardentem, & in ea ponas medicum rebarbari vel aloës, cicotrini seu alias medicinas ex tabulis physicorum coleram rubeam purgãtes & bonam quantitatem endiuiæ & scariolę, & mane & sero de ista aqua vtatur præcedente prius vomitu & subsequentibus elixaturis, tunc cito apparebit cura.

CONTRA QVOTIDIAnam febrem.

REcipe quintam essentiam & modicum de Euforbio, & cum quinta essentia solis & perlarum, & ex alia parte quintæ essentiæ sanguinis humani summe rectificatam iuxta regulas semper sapientum medicorum, ebuli vel sambuci aut turbith vel aliud illorũ quod flegma purgat & vtere sero & mane.

CONTRA ACVTAS febres.

ET quia expedit in ingressione vniuersa medicinæ tam verba quam opera predicare prudẽter & quia aqua

ardens aſcendit ad caput & libenter inebriat. Cum igitur febris acuta ſpecialiter vigeat in capitis regione excluditur à magiſterio cura febris acutæ. Eſt ergo neceſſe habere noſtram quintam eſſentiam ſummereſtificatam & cum quinta eſſentia ſolis & perlarum & ex alia parte quintæ eſſentiæ ſanguinis humani ſumme rectificatam, hac vtere in nomine domini noſtri Ieſu Chriſti mittẽdo ſextam partem quintæ eſſentiæ noſtræ ſupradictæ quintæ eſſentiæ appone

Aquarum Roſarum,
Violarum,
Borraginis,
Lactucæ,

& habebis perfectionem cæleſtem & medicinam in vera cura eius. Et cum febris acuta generatur communiter ex violentiſſimo calore aduſto & ſanguine adúſto & colera nigra aduſta. aliquando ex vno, aliquando ex duobus, aliquando ſimiliter ex tribus. Et ſecundum hoc eſt quod febris acuta eſt in gradu poſitiuo, cõparatiuo & ſuperlatiuo & ſapiẽtiſſimis ita repertum eſt, quod febris ex nimia abundantia coleræ rubeæ & putrefactione eius oriri à ſapientibus probata eſt & ſi eam ſubito curare volueris omnibus pondera tantum quintã eſſentiam

sentiam sanguinis humani, quia à tota proprietate & specie adustionis repugnat cum parte sexta quintæ essentiæ nostræ patienti dabis, & curabitur cito opere Dei. cum autem videbis patientem conualescere, partim modicum pone in quinta essentia sanguinis humani, quintam partem de quinta esſẽtia nostra, & postea in ampliori conualescentia quartam partem, deinde tertiam, postea diminuẽdo, deinde minus de quinta essentia sanguinis donec totaliter vtatur nostræ quintæ essẽtiæ superius explicata. Et quia febris acuta habet communiter annexam alterationem sensus & aperitionem rerum fantasticarum ibi perpendentes qui humores adusti sunt qui febrem causant, nam si patiens dicat se videre res, nigras tunc colera nigra est adusta. Si res rubeas & effusionem sanguinis, tunc sanguis sine dubio est adustus. Et si aliquãdo loquitur de tribus his, omnes hi tres peccant.

AD CVRANDVM FRENESIM & stultitiam, & eius furorem vel saltem admitigandum.

℞ *vnguenti Populeonis* ℥.3.
Aceti albi ℥.5.
Rutæ domesticæ contritam. aj.r.

miſce cum prædictis, & line circa tempora patientem & appone ad nares, ſoluit ex aquis philoſophorum addito modico camphoræ & ſpongia immerſa applice naribus & hoc medicamine curant ſine dubio cito frenesim & aparitiones fantaſticas & lunationes ſenſuum & notitiam reddet & facit quieſcere, ſerua hoc & perſeuera, & iuuabit.

REMEDIVM CONTRA febres & terminum enutriceorum, & cura eorum ſimul.

CVra veriſſima eſt, vt miſceas noſtram quintam eſſentiam ſupradictam mediatam cum quinta eſſentia ſanguinis humani, & cum quinta eſſentia auri & perlarum, & cum quinta eſſentia rerum purgantium humores peccantes, & hac doſi cito & miraculoſe vniuerſi enutricei ſine dubio curabuntur.

REMEDIVM CONTRA febres Peſtilentiales.

SCiendum eſt quod homines multipliciter poſſunt mori. Vno modo in termino nobis conſtituto à Deo morte naturali quam non poſſumus aliquo ingenio præterire. Alio modo morte violento, &

& istis duobus modis medicina est frustra.
Alio modo occasualiter circa terminum à Deo nobis constitutum, vt ex nimia repletione, aut abstinentia vel desperatione vel negligentia vitandi mortis periculum se occidunt. Si ergo de peste, dico per regulã generalem quod siue emittet pestem ex influxu saturni sicut lepra, reuma, pthisis, cõsumptio corporis, passio oculorum, & omnia quæ etiam pestilentialem furorem & malitiam in homine cõtingunt, siue ex influentia martis, vt est febris pestilentialis cum sputo sanguinis, apostema sub diagmate cor suffocandum pustulæ sub ascellis seu in inguine quæ sunt sicut antacres siue carbunculus, siue ignis sacer & similia. Siue ex influentia mercurij vt maleficia vt sunt bubones in supercilijs sub ascellis in barba, in pectore. Siue à luna maleficiata, vt sunt epilepsia, somnia horribilia quæ faciunt homines indispositos. Siue aliæ pestes quæ per influentiam missi sunt à Deo, quæ perfectæ curantur & vitantur cum nostra quinta essentia & vniuersatalia pericula vitantur, & si quid vtendi de his aduenerit, nihil sibi nocebit Deo dante. In febre ergo pestilentiali & omnibus arboribus, nigredinibus, vt vsturis cum quinta essẽtia, medicatẽ quintæ essentię sanguinis humani,

Bugloss

Buglossæ,
Acetosæ, & modicum
Aloës Epatici,
Ierepigiæ,
& in quinta essentia,
Radices Lilij,
Auri,
Perlarum,
Capillis veneris,
Hyssopi,

hæc omnia in talibus febribus & apostematibus cõtradicunt. Expedit enim vt cũ prædictis quinta essentia sint laxatiua, & tãtum qualibet die recipiatur semel in die naturali, ter in septimana vt hominem ducat in materiam liquidam, & omni die accipe ouum plenum aquæ ardentis, & quater vel sex vicibus in die nucem gallicam, & corruptio aëris sine dubio non nocebit. Et vtatur his quæ physici in suis libris habent, quę misceri debẽt cum quinta essentia vel aquæ ardentis, sed parce & moderate ponatur. Et ter in die cum

Thure,
Mirra,
Resina,
Ligno aloes,
Terebintina,
Ruta,

& cum Storace
Calamita,
& ſimilibus fumigentur. Et hæc eſt cura perfecta peſtium iam dictarum.

REMEDIVM CONTRA Spaſmum, qui generat Febres, &c.

SApientiſſimi phyſici affirmarũt ſanum eſſe naſci febres in ſpaſmo & dixerunt experti, quod ſi de ſucco flammulæ frices omnes arterias, continuo febricitabit patiens, & ſic temperatur malitia ſpaſmi, & quia ſpaſmus communiter ſecundum ſapientes venit ex debilitatione neruorum, ſicut patet in elleboro & alijs fortiſſimis medicinis ſumptis, nihil efficatius ſedat ſpaſmum quam nobiliſſima quinta eſſentia vel aqua ardens in defectu eius.

LIBER TERTIVS MAGISTRI RAYMVN. DI LVLLII, QVI IN TITVLATVR ARS OPERATIVA.

SVmme necessarium est, quod antequã propines aliquã medicinarum sequentium, oportet te pura mente & deuote flexis genibus oculis in cælum eleuatis ter orationem sequentem dicere ad honorem sancte & indiuiduæ trinitatis ad hoc vt medicina tua meliorem effectum inducat & tutiori modo infirmum à languore defendet, & ad debitam sanitatem patientem virtuose deducat.

ORATIO MEDICORVM.

DOmine Iesu Christe qui es vera salus omnium, domine tu es ille qui omnia in bonitate & sapientia tua creasti bona valde, vnde domine sine te nihil scio boni esse in seculo, quare maiestatem tuam suppliciter adoro, quia scio & credo firmiter nil bonum esse absq; tua bonitate, nec magnum absq; tua magnitudine, nec durans absq; tua duratione, nec potens sine tua potestate, nec sapiens sine tua sapientia, nec diligens sine tuo amore, nec virtuosum sine tua virtute, nec

nec verũ ſine tua veritate, nec glorioſum ſine tua gloria nec iuſtum ſine tua iuſtitia, ſcio etiam quod tu mirabiliter hominem creaſti & mirabiliter hominem formaſti, qui dediſti medicinam ad recuperandum ſanitatem humanorum corporum, da benedictionem tuam iſti medicinæ, vt omnes virtutes quas à principio poſuiſti in ea, ad finem optatũ perducat, vt in corpore in quo introierit ſanitatem mẽtis & corporis mereãtur. Per eundẽ dominũ Iesũ Chriſtũ.

Hæc ſunt verba quæ retulit quidam ſenex & illa inuenta fuerunt in libro philoſophorum quæ fuerunt extracta de libris ſecretorum Hermetis, & ſunt verba Aquæ vitæ. Cum opus tanquam optimo omne conſtat eſſe indiuiduum relegantem, ideo ipſe Deus voluit creaturam quæ eſt homo à Deo creata ab anima rationali inſignauit, & omnia ſub pedibus eius eſſe conſtituit, iuxta vaticinium prophetæ: Omnia ſubieciſti ſub pedibus eius, &c. de quo theologus, homo eſt creaturarum creatura digniſſima. Et ariſtoteles in libro de animalibus, homo eſt indigniſſimus animalium, & in libro decælo & mundo. Totum poſſe cæli & terræ eſt in hominem, & licet homo his ſit inſignitus virtutibus cum tamen ſit ex contrarijs compoſitus elemen-

tis

tis ad inuicem agẽtibus & patientibus ideo est corruptibilis & multis incommodis & infirmitatibus compellitur ſubiacere, vnde non eſt mirandum de hoc quod eſt in anima & in omnibus poſſibilis, quia ex materia terrena compoſitus eſt, ideo habet cõtraria cum ſit medius inter omnia contraria & quia omne medium ad alterum extremum comparatum ſit reliquum, ideo infinita contraria habet ipſe homo: vnde ei duxit omnia bonitas in conſulendo & ei diſtribuit medicinam quam vt dicit ſapiens, ſapientia de terra &c. Et vt dicit Auicenna, Medicina eſt ſcientia per quam diſpoſitio hominis cognoſcitur & aliorum data eſt medicina ad conſeruandum & recuperandum, vnde ſicut medicina conſeruat ſanitatem habitam & remiſſam recuperat ita, quę vitę habet ſanitatem conſeruare & amiſſam recuperare, & appellatur aqua vitæ à phyſicis. i. recta medicina & ſalutifera. Quidam vtebantur aquæ vitæ ante cibum & poſt cibum, vnde qui vtitur ea non videbit in corpore ſuo aliquam infirmitatem quæ non ſit facilis ad curandum, & qui ea vtitur ſicut debet, non morietur aliqua ægritudine, prętercquã de illa quam natura miniſtrat.

DE

DE VIRTVTIBVS ET laudibus Aquæ vitæ.

AQua vero iſta ornatur pluribus laudibus & virtutibus, & eſt, vt quidam dicun,t calida & ſicca, quidam vero dicunt quod nō eſt calida nec ſicca,neq; frigida neq; humida,& tamen has vires continet. Alij dicunt quod eſt vna vis aliena quæ ex quatuor elementis diſtinguitur, & nō eſt elementum,nam materia de qua extrahitur dicta aqua, poſt eius ſeparationem ab ea remouentur quatuor elementa prædicta,quod poteſt videri per eius ſeparationem & eius diſtillationem vnius ab altero niſi occupetur manus artificis error. Et ſcias quod iſta aqua ardet vt candela,nam ſi intingatur in ea pannus vel papirus ardebit ſine leſione ſubſtantię,imo videbitur ardere & non ardet. Iſta aqua ſapit contra omnes odores vt videbitur per experimentum. Et ſcias quod iſta aqua dat nutrimentum corpori,cordi & ſanitatem reddit & cuſtodit, ſi accipiatur ſecundum quod oportet, & quantum natura valebit ſuſtinere, digeſtibilem virtutem confortat, & non ſolum in ſtomacho, ſed etiam in hepate: Et dicit quidam Philoſophus,quod nulla medicina inuenitur,quæ adeo ſit caloris naturalis confor-

tatiua & augmentatiua prout est aqua ardens aut vitæ propter familiaritatem conformitatem quod habet cum natura. Et quia est conueniens humanis corporibus, & eius calor est similis calori naturali, ideo cito conuertitur in naturalem & mundissimum calorem & sanguinem: Item non solum virtutem & calorem naturalem confortat, imo etiam turbidum clarificat sanguinem, & aditus totius corporis & mẽbra corroborat, & non solum sua bonitas agit in corpore, sed etiam in anima operatur & membra, maxime vera orificia aperit & mundificat hepatis opilationem, aufert tenebrosas fumositates & tristitiam generatam in corpore expellit totiusque corporis, facit obliuisci tristitiam & angustiam, inducit lętitiam & confortat eam ad inuestigandum subtilem & difficilem rem difficultatem & reddit fortitudinem & audaciam, non dimittit sentire dolorem & laborem.

Et scias quod triplex est aqua vitæ, prima simplex, secunda composita, tertia perfectissima.

Simplex, quæ sine admixtione vini vel alicuius rei simpliciter de vino elicitur, ita simpliciter sine admixtione vini vel alicuius rei debet sumi.

Com-

Composita est, quæ sic componitur.

℞ *Radicum feniculi,*
Petrosilini
Bruſci,
Speragi,
Raphani,
Milij solis,
Radicum saxifragiæ,
Petrosilino Macedonico,
Iringorum,
Enduiæ,
Scariolæ,
Capillis veneris,

} aña partes duas,

terenda terantur ista simul permisceantur & in distillatorio ponantur, & in igne lento distillentur.

Alia compositio.

℞. *Gariophilorum,*
Nucis muscatæ,
Macis,
Deronici Romani,
Zedoariæ,
Galangæ,
Piperis longi,
Corticum citri,
Saluiæ.
Sanſucci,
Amoes,

Spicenardi,
Ligni Aloës,
Cubebarum,
Cardamomi,
Cinamomi,
Amomi,
Mentæ,
Lauendulæ,
Pulegij,
Origani,
Calamenti,
Calami Aromatici,
Sticados vtriusq;
Camedreos,
Camepitheos,
Muſci modicum,

} aña partes æquales (aut inæquales.

quæ ſunt terenda, terantur & in diſtillatorio diſtillentur.

Alia compoſitio facta.

℞ *reſiduum aquæ vitæ,*
Camphoræ,
Zaccri candi,
Roſarum ambarum,
Papaueris albi & nigri,
Lactucæ,
Cicorææ,
Portulacæ,
Solatri,
Capilli veneris,
Flores violarum,

Cimbals-

Cimbalariæ,
Rostri porcini,
Semper viuæ,
Vermicularis,
Carduncelli,
Foliorum Celsi,

terend a terantur, & in alembico distillentur.

Elixir vitæ quæ est aqua Cælestis.

℞. Gariophilorum,
Nucis muscati,
Zinziberis,
Macis,
Zedoariæ,
Galangæ,
Piperis longi,
Piperis rotundi,
Iuniperi,
Corticum Cipri,
Corticum Arancearum,
Florium Saluiæ,
Basiliconis,
Gariophilati,
Rorismarini,
Mentæ rubeæ,
Maioranæ,
Baccarum Laurì,
Pulegij,
Genianæ,

Calamenti,
Florum Sambuci,
Roſarum ambarum,
Spicæ,
Ligni Aloës,
Cubebarum,
Cardamomi,
Calami aromatici,
Cinamomi,
Sticados Arabici,
Camedreos,
Camepitheos.
Galiæmuſcatæ,
Maſticis,
Thamariſci,
Aloës epatici,
Seminis aniſi, &
Arthimeſiæ,
Aneti & foliorum eius,
ſe: Baſiliconis,
Ficuum pinguium,
Paſſullarum,
Dactilorum enucleatorum,
Amigdalarum dulcium,
Pinearum mundatarum, } aña ℥. j.
Mellis albi. ℥ 6.
Zuccari albi lb. 2. & ſ. quod eſt adduplum,
omnium prædictarum rerum
Aquæ vitæ libras 12.

Fat

fiat tali modo, terantur ſubtiliter quæ ſunt terenda,& ponantur omnia in aqua prædicta vitæ præter Zuccarum, quod ponatur in 4.lb.aquæ vitæ prędictæ & dimittantur ſic aliquibus diebus ſtare vt poſſit reſolui, & ſic diſtilletur, in balneo mariæ bene clauſo, valet iuncturis & alijs membris Zuccaro addito, & quamlibet diſtillationem reſerua per ſe.

PERFECTISSIMA

℞ *Euforbij,* *ſic fit.*
Bdellij,
Serapini,
Oppoponacis,
Piretri corticum,
Radicum capparis,
Piretri,
Squinanti,
Spodij,
Piperis longi & nigri & albi,
Cubebarum,
Caſtorei,
Bedoariæ anna partem I.
Croci,
Oſſa de corde cerui anna artem ſ.
Ambræ griſææ,
Muſti fini anna grana ſeptem.

& accipe omnia antedicta in aquis antedictis, & igne lento diſtillantur.

Vel sic.

℞ *Camphoræ albæ,*
Candi,
Saluiæ,
Mentæ,
Hysopi,
Sticados Arabici,
Picis græcæ,
Picis naualis,
Terbentinæ,
Olei oliuarum,
Salis nitri,
Salis communis,
Masticis,
Mellis albi,
Euforbij,
Bedellij,
Serapini,
Oppoponacis,
Firetri,
Capparis,
Squinanti,
Spodij,
Piperis longi, nigri, & albi,
Cubebarum,
Castorei,
Zedoariæ ann. partem vnam,
Musti boni parum.
Ambræ,

Croci,

Croci,
Oſſa de corde Cerui an. partem ſ.
omnia iſta in aquis compoſitis ponantur, & igne lento diſtillentur: eſt enim res mirabilis omnium medicinarum, & inæſtimabilis mater & domina, cuius innumerabiles ſunt virtutes contra omnes paſſiones frigidas, & talis fit per inſtrumentum ſerpentinum. ℞ vinum rubeum vetus vnius anni vel plus vel minus, vel vinum album optimum, tamen rubeum plus valet quam album, quoniam largius & vberius reddit aquam, de quo vino pone vnam menſuram in vitreo vaſe mundo & diligenter clauſo diſtilletur igne lento aquam vitæ, quod cum in primo vapore exit collige vſq; peciolam lineam ſubtilem ardebit & non ſubſtantiam petię. Et cum ardere deſieri, thoc quod in vaſe remanſerit ponas deorſum, quia parum aut nihil valet. Scias tum quod de quatuor menſuris ſolet vna exire in prima diſtillatione. aliquando vero plus aliquando minus, & hoc ſecundum bonitatem & qualitatem vini. Secunda diſtillatio fit modo prædicto, & de vna menſura habebis mediam, ſemper enim medium habebis quod in diſtillatorium poſuiſti. Si vero tertio diſtilles, ſemper de quinque menſuris quatuor habebis. Si vero

quarto distillaueris & recte & ordinate fueris operatus, id quod imposuisti inuenies, vel recipies sine diminutione quasi in nullo vel saltem in modico diminutum. In simplici ergo in prima distillatione, sẽper de quatuor aut decem mensuris vnam habebis, & si distillabis vsq; ad sex distillationes, in quinta vero distillatione talis aqua perfecta, est quia mirabiliter operatur. In septima, nona & decima distillatione aqua erit perfectissima, & hoc propter difficultatem operis. Scias tamen quod nõ propter difficultatem operis, sed propter expensas, in quibus medicinis vtimur est in tertia distillatione vel ad plus in quarta, secundum vero instrumentum canonum in prima distillatione dicitur perfecta propter instrumentum & vaporem segregationem & ascendentem, quia vapor plus distillatur aut purgatur in vna aut prima distillatione canonis quam in tribus distillationibus serpentis. Et scias quod tres aquæ quæ fiunt in prima distillatione canoni prima est perfecta, scilicet illa quæ ardet se & substantiam peciolam. Secunda simplex quæ ardet se & non substantiam peciolæ. Et tertia ad nihil valet nisi ad oculos clarificandos & faciem, ita tamen quod ex illa liniẽtur quolibet mane & sero

rohyeme & æstate mane, meridie & sero. Et hoc etiam intelligitur in omnibus causis veraciter accidentibus. Et distillatorium debet impleri vsque ad duas partes & tertia pars manebit vacua causa vaporis faciendi, & ita dicitur perfecta in prima distillatione: si quis enim ea vti sciuerit in omnibus passionibus calidis & frigidis curatur, & sanitatem præstat Omnium siquidem herbarum, florum, seminum fructus & radicum & specierum proprietates attrahit ad se, si forte ad tres horas in prędicta aqua remaneant huius vero aquæ in corpore humano effectos mirabiles sunt, quoniam cito curat & sanat omnes ęgritudines tam frigidas quam calidas quæ curabiles sunt, s. cerebri, neruorum & iunctura rum in potu sumpta & foris linita vel appositа, si ęgritudo fuerit in humore viscoso intẽso permittatur purgatio, vel non oportet de necessitate purgari. Et quantitas in potu est ʒ. 1. vel plus secundum virtutem pacientis

Item valet ad omnes humores reumaticos, quæ fluunt à capite qui multi sunt, vt cephalea, monopagia, emigranea & vertigo.

Item valet ad omnes humores reumaticos venientes à cerebro ad nares sicut est

cor-

corrisa quæ est opilatio narium ad brancos, id est, qui sunt humores descendentes ad fauces quum brancę tument interius ad modum duorũ vel triũ amigdalarum. Ad catarrum & ad omne genus reumatũ. vnde versus, Corrisa nares, branci, fauces, pectora tussis.

Item valet syncopim cordis cum aqua tamarisci vel cum aqua thamarindorum.

Item valet ad dolorem intestinorum & ad ventositatem & ad apostemata bibita cum aqua decoctionis anisi aut vino.

Item valet ad stranguineam cum aqua aut succo saxifragiæ & cum syringa mixta.

Item valet ad sputum sanguinis cum succo plantaginis vel cum puluere lapidis amathitis.

Item valet ad verrones sirones, id est, ad vermes manuum cum inemadidentur vel inungantur.

Item valet ad spasmum siue sit de inanitione aut repletione cum castoreo rutha & saluia.

Item ad dolorem emorroidarum bibita cum vino puro & vncta super dolorem.

Item valet contra omnes febres præter acutas bibita ante accessionem.

Item habet virtutes tyriacæ & est probata contra tyriacam.

Accipe

Accipe duos pullos, & depila illis anum, & inunge vni anum de tyriaca, & alio des de aqua vitæ ad potandum, & vnges anum de tyriaca & postea de aqua vitæ ad potandum alius morietur, videlicet ille qui non biberit de aqua vitæ, & alius euadet videlicet qui bibet & sic potes probare.

Item super omnia valet contra morbos pestilentiales & epidimiam sumpta per os & eius inunctio super locum dolentem in omnibus causis frigidis, & nullum animal ausum est ei appropinquare.

Item valet contra omnem tumorem seu inflaturam sæpius inuncta.

Item expellit omnes ventositates & sanat torsiones intestinorum sępius bibita.

Item regium morbum sanat bibita & inuncta, vt dicitur à philosophis.

Item valet contra omnem inflaturam cuiuslibet membri, si intingantur in ea lana succida calide & tumori apponatur.

Item valet contra rupturam intestinorum, si sumatur in potu cum puluere sanguinis leporini sæpe & hoc stomacho ieiuno.

Item omne genus vermium & furfures in capillis necat & cutem mundificat & saniem scabiei consumit, & scabiosum caput cum illa frequenter inungatur.

Item

Item mutos facit loqui si sępius sumatur cum tyriaca.

Item valet ad peripleumoniam & ad omnia apostemata flegmatica sumpta per os cum aqua calida maluarum.

Item in dolore capitis antiquo ex frigida causa facta multum valet si ex ea caput inungatur, nam canos retardat & conseruat iuuentutem, tyneam capitis & scabiem sanat, si quolibet mane lauetur ex ea & meridie & sero. Et id quod verum est, memoriam specialiter iuuat sępius bibita.

Item valet cerebro, si caput ex ea vngatur, & si sæpe odoretur, quare in eo possunt poni materialia, conferentia cerebro & odorabitur & sugatur per nares. Et si caput purgium distemperetur cum modico tyriacæ, & recipiatur ieiuno stomacho bis vel ter diebus interpositis, curat perfecte.

Item valet contra epilentiam cerebri si bombax in ea intingatur & ponatur in nares & exinde pulsus inungatur.

Et contra epilationem narium sæpius bibita & super caput posita & sæpius odorata.

Item valet in apoplexione similiter ministrata.

Iterum valet contra paralysim & tremorem membrorum & consumit flegma si bibatur

bibatur hoc modo & ſæpius odoretur. Contra vero paralyſim linguæ ſi bibatur hoc modo & teneat peciolam lineam in dicta aqua intincta ſupra linguam, & ſanabitur perfecte: tamen ſi neceſſe fuerit bis vel ter reponatur donec perfecte curetur.

Item contra torturam faciei ex vulneratione facta ſicut in aliquibus contingit interdum, vngatur facies ex ea quia ſanabitur perfecte ſi ex ea bibatur modo prædicto.

Item contra melancoliam & triſtitiam quolibet mane ſumatur medium coclear cum paruo cypho boni vini odoriferi ſumptum lætificat, & facit hominem iocũdum & hilarem reddit.

Item contra omnes virtutes animales potata confortat & præſtat odorem cuiuſlibet rei ſecum commixtę & omnis liquor cum ea commixtus conuertibilis, nec aliquid in ea poſitum poterit vnquam putrefieri.

Item contra caliginem oculorum potata vel inuncta lachrymas deſiccat & telã deſoluit.

Et eſt curabilis guttæ frigidæ oculorum & contra vngulam & lapidem intus & extra poſita atq; bibita.

Item valet omni debilitate oculorum

&

& visus ex spiritibus turbidis & grossis per se sola circa palpebras & tempora oculorum intus & extra inuncta.

Item lapidem intus in vesica vel extra induratum in renibus nouem mẽsibus frequentata dissoluit, vt dicitur à philosophis.

Item valet contra omnem passionem iliacam & colicam,& in omnibus doloribus stomachi vncta & bibita.

Item valet surditati potata & in lecto cum bombace in aure posita.

Item valet ad dolorem dentium & gingiuarum corruptis & corrosis bibita & linita, & anhelitum fetidum emendat sæpius bibita & gargarisata.

Item valet in asmate potata cum decoctione ficuum, hysopi & liquiriciæ.

Item valet in opilacione splenis & hepatis & renum deophilationis bibita ac inuncta super omnem medicinam.

Item valet in omnibus doloribus stomachi flegmaticos & melãcholicos & ventosis.

Item valet in colica frigida ex humore flegmatico & ventoso bibita & clisterisata.

In contractione neruorum & in gutta de frigida causa cum vino odorifero sumpta valet & etiam linita cum in fusione rerum respicientium neruos. Ru-

Rugam & lentiginem faciei depurat, & facit faciem splendentem & bene odorantẽ, & impetigini & vo laticos destruit suppositam.

Hidropisim ex frigida causa in potu frequentata curat, si ex ea sumatur quotidie ter ad quantitatem dimidiæ testæ oui.

Item omnem quartanam a diunctis sibi debitis herbarum & radicum & medicinalibus rebus, quæ ad morbi indigẽtiam peccant proprietatibus quas ad membra indigentia portat cito sanat data ante accessionem pluries.

Item valet sterilitati ex frigida causa sæpius potata.

Item data contra lienteriam, disenteriam & diarriam, dissurriam præcedentibus conuenientibus medicinis alijs physicalibus.

Item valet artheticis, sciaticis, podagricis ex frigida caussa purgatione conueniente permissa.

Et si eum ea vulnera lauantur multum prodest, quia malos carnes corrodit & bonos conseruat, nec permittit ea putrescere. Etiam valet contra cancrum & fistulam, noli me tangere & omnes similes morbos curat.

Item venenum expellit data cum tiria-

ca vel cum calida aqua & in dolore capitis. eodem modo cum qui percussus est à malitia mercurij & oleo laurino vel laterino, si loca dolentia ex ea inungantur.

Et compositio olei talis est. Accipie tegulas nouas de fornace, quas nunquam aqua terigerit, & per frusta minuta fracta & fortissime igneas, & cum fuerint bene igniti in oleo bono ac optimo subiungas ac refrigerari permittas. postea eas ex oleo extrahe, & cum distillatorio pone suppositio in camino ac igne acerrimo distillas: distillabitur enim prima aqua ad nihil valet, postea subsequitur oleum quod reserua in vase vitreo forti & bene clauso.

Et scias quod illud oleum inuentum fuit in secretis philosophorum, & valet sicut oleum balsami, est tamen subtilius & clarius & maioris.

Aliter sic fit. Accipe lateres nouos nunquam tactos ab igne, terentur in frustra nō parua, & deinde ponantur illa frusta in ignem quo vsq; fiant candentia siue ignita: deinde submerge in oleo donec sint plena, deinde permittie siccari per se, postea cōminue ea cōminutione vltima & pone in alēbico siue in cazolo, & sigilletur bene sigillo alchimistarū & ponatur super furnū, & fiat primo ignis leuis, & postea magis fortis donec

donec exeat aqua, deinde ſtatim exibit oleũ ex iſtis, & illa aqua eſt valde fetẽs, & ideomagnus labor eſt faciendo eã ideo carũ. Aliter fit ſecũdum Raſim quinto almãſoris, ponantur illa fruſta in vaſe vitreo & illud vas ſuperius bene cum argilla, obturatur ita quod nihil exeat. Et ſi vides exire fumum adhuc obtura cum argilla & ſit ignis lenis donec ſiccetur illa argilla deinde fiat fortis ignis & fiet oleum, illud autem vas vitreũ pati poteſt bis vel ter vigorem ignis & non plus, & illud oleum valet in omnibus paſſionibus frigidis, eſt enim penetratiuum valde & expanditur ſpaciolate.

Et valet in paſſionibus fortiſſimis vt in paralyſi, ſpaſmo quia mirabiliter penetrat, vnde ſi in manu aliquãtum apponatur, ſentietur fetor per multum tempus vt per octo dies cuiꝰ ſignum eſt quod eſt multum penetratiuum, & valet multum in paralyſi & ſpaſmo, ſi membra ex eo inungantur euacuatione prius facta & materia digeſta, non eſt par medicina in hoc ſuper ſplenem poſitum diſſoluit eius duriciem, cerebrum calefacit, vnde obliuionem aufert, valet contra venenum ſcorpionis cum illud venenum ſit frigidum.

Item ſi bibatur optimum & iuſquiamus valet contra iſta & alia ſimilia.

Si in olium intingatur ferrum & ponatur ad ignem, statim accendetur sicut oleum terbentinum.

Item Rasis dicit, intingantur in isto oleo retia, aggregabitur in eo multitudo piscium & capientur.

Item valet in epilentia iniectum naribus.

Et valet opilatione narium & sedat omnem dolorem dentium.

Et valet ad omnes passiones aurium & interficit vermes in eis.

Et valet paralysi & torturæ oris iniectum aut bibitum.

Et valet omni dolori sciatici & iunctu-ris dorsi.

Iniectum in matrice prouocat menstrua, & educit embrionẽ siue viuum siue mortuum, & aperit orificia venarũ & dissoluit sanguinem congelatum.

Et valet morsui scorpionis, aranearum & serpentis.

Effectus vero huius olei & aqua intus & extra corpus humanũ sunt, quicquid ex ea linitur ardet, vinum corruptum & acetum ista aqua reparat & ad pristinã bonitatem reducit vel conquassetur.

Mustum clareficitur si modicum in ea imponatur.

Vnum

Vnum ouumcrudum in ea proiectum ſtatim ſe apprẽdit vt ſit coctũ ad ignem.

Item peciola linea ſubtiliter in ea balneata comburitur in puluerem.

Et ideo ſi paruum pullum mundatum infundes in aqua ardente, madefacit in ſcutellis ligneis incluſis & portaueris circa te tranſiturus circum miliare cum fueris in loco per toto pullus erit coctus & aſſatus abſq; igne.

Iſta ſunt reſcripta de ſimplici aqua vitę & de compoſita & de perfectiſſima ad exemplar originaliter extracta ex diuerſis dictis philoſophorum & doctorum medicinæ artis.

Et hic ſcribuntur virtutes, & effectus aquę vitę quę fit de puro vino: ſi facies cum illa abluatur, tollit guttam roſaceam.

Et ſi fiat oleum de interioribus nucleis pinearum vel lupinorum cum iſta aqua, iſtud oleum mirabiliter & cito curat, maxime ſi in loco calido iſtud oleum apponatur, & cum pinguedine ſupernatante facies vngatur, reddit ipſam pulchram, & hoc fiat ad rugas tollendas & omnes maculas tollendas cum radice cucumeris agreſtis vel feſſa horæ vel dragũtea ſi ſiccentur, & cum aqua ardente abluatur, inde facies tollit omnes maculas faciei per tres dies inde lineatur.

Si capilli frequenter madefiant cum aqua ardente iuxta radicem, illos conseruat à canicie siue sint in capite siue in barba & illos multiplicat & illos canos retardat, flegma grossum consumit.

Si autem fiant cineres de ligno hederę & cum secunda aqua & cineribus fiat lixiuium, lotio illius facit flauos capillos, & si per duos menses continuetur omne genus vermium ne squammas, tineas, scabiem, mirabiliter curat & lepram palliat, eius linitio super palpebras remouet lippitudinem & & pruritum & lachrymas oculorum.

Succus chelidoniæ misceatur cum aqua ardente 2. guttas oculis immissis tollit caliginem, & hoc idem facit fel turturis.

Et succus Ruthæ commixtus cum aqua ardente de puratione facta tollit caliginem.

Serpillum in secunda aqua distillatione coctum, huius decoctio exsiccat lachrymas.

Ad structuram pectoris pone diadraggantum & pemdiæ cum storace calamita vel cum marrubio albo. Iterum sequinantico pone diamoron vel albi græci.

Ad fetorem narium pone staphisagriani vel euforbij

Ad fetorem oris pone nucem muscatam & gariofilos.

Ad

Ad variolas faciei pone aquam rosaceam.

Ad pustulas leprosorum pone succum fumiterræ vel lapacij acuti.

Ad cutem dealbandum pone lixiuium bonum vel farinam hordei vel risi vel amilli.

Ad pustulas faciei pone litargirũ & oleum tartari.

Ad guttam rosaceam pone sulphur viuum aut citrinum & mercurium viuum extinctum in sanguine recenti.

Ad morpheam albam pone cuperosam.

Ad venenum receptum pone tiriacam & nuces.

Ad venenum vesparum & serpentum pone succum porri.

Ad morsum canis, pone vrinam.

Ad omnem dolorem intestinorum pone aloës, rutham ciminum pręparatum vel mentam & alia carminaua.

Ad iliacam passionem detur aqua ardens cum menta.

Ad dolorem & inflationem testiculorum cum vino de agrestibus & cimino.

Ad lumbricos detur cum semine centonicæ aut centinodi & matricaria.

Ad confortandum stomachum cum zedoario.

Ad apostemata stomachi cum oleo mastichis.

Ad peripleumoniam cum ſcabioſa.

Ad opilationem hepatis cum abſinthio & ſaluia.

Ad ſyncopim cum oſſa de corde cerui & diamargariton.

Ad litargiam cum rutha & aceto.

Ad ptyſicos cum electuario reſtaurati-uo.

Ad hemorroidas cum ſanguinaria & camphora & tartaro.

Ad diarriam & pleureticos cum ſcabioſa & ſcariola.

Ad difficultatem mingendi cum paritaria & pencedano.

Ad hemorroidas cũ apio hemorroidarum.

Ad impedimentum coitum cum diaſatirion.

Ad immoderatum fluxum cum plantagine.

Ad ſuffocationem matricis cum oleo roſarum inferius poſita.

Ad paralyſim pone ſaluiam.

Ad quartanam pone intus.

Camedreos in 1. vel 2.

Flinni in 2.

Florum bugloſſi in 3.

Liquiritiæ q.ſ.

& da ter vel quater vel quinquies in die ante acceſſionem.

Ad

Ad neruos contractos pone folia camomillæ.

Ad rectificandum cor pone crocum.

Et hæc sufficiunt de aqua ardente cum prænominatis compositionibus.

SECRETVM SECRETORUM naturæ.

AVdiant dilectissimi verba oris mei, vt videant & intelligant secretum secretorum naturæ, & ideo in puteum purum incidant qui fatue vel nunquam hoc maxime reuelauerunt secretũ, hoc enim est vltimũ secretũ, quod antiqui sollicite quærẽtes nõ potuerut inuenire, scrutati sũt & defecerũt scrutantes scrutinio. Istud namq; secretũ est cæleste donum cæli nobis indignis & vegetabilibus destinatũ, quod nec medici cognouerũt nec philosophi perceperũt, sed nos moderni per experimenta cognouimus, tantam huius rei esse efficatiam, quantam nemo viuẽs valet excogitare nec dignum copiam virtutem explanare, & ideo in puteum corruat qui fatuo vel nunquam hoc reuelat secretum.

REcipe in Dei nomine donum cæli cum floribus & radice, scindantur minutim & modicum pistẽtur, tunc ponatur in vase vitreato, & mittatur in fi-

mo equino calido circumdando vndique per duos pedes & sic remaneat per tres septimanas & sit vas optime lutatum, & si oportet mutetur fimus semper in septem diebus, deinde ponatur materia ad distillandum in balneo mariæ & serua primam aquam per se, tunc distilla per cineres cum forti igne, & recipe oleum per se quod dicitur aer, deinde fiat fortior ignis & recipiat secundum oleum per se quod dicitur ignis & terra remanebit in fundo & sic habes inde quatuor elementa: Aqua vero homini prævalet omnibus infirmitatibus tam calidis quam frigidis generaliter, eo quod est occultę naturæ maxime valet patientibus vitium in spiritualibus declinante à corde venientibus, quia prohibet illud à spiritualibus, & à corde arterias humectat, & dilatat etiam contenta in palmone & sine violentia dissoluit, & ipsum vlceratum nulla obstante commotione consolidat, sanguinem mundat & purgat contentat in spiritualibus mundata conseruat à putredine potata trina vice à languente fit bona spes conualescentiæ & salutis: oleum vero illius valet iuuenibus vt eodem statu pulchritudine & fortitudine permaneant & vigore seruantur diu paulatim in modica quantitate in cibarijs: & non

est

est quia est tantæ virtutis quod non permittit sanguinem putrescere vllo modo, nec flegma dominari aut malitiam superexaltari, neq; sinit coleram aliqua vice aduri, præterea sanguinẽ vltra modum sperma multiplicare, & ideo oportet vtentes hoc oleo si fuerint continentes sæpius flebothomiam celebrare. Insuper hoc oleum aperit neruos & venas, & si membrum aliquod fuerit diminutum reducit illud ad metam confortat visum si aliquo modo fuerit membro aliquid superfluum & putrefactum illud omnino dissoluit & deponit. Ignis autem huius operis facit de sene iuuenem si quis fuerit in singultu tradetur ei de hoc igne ad quantitatem feminis risi distemperatum cum vino, nam cor eius temperate calefacit. Et si senex hoc igne vtatur in valde modica quantitate cum aqua aurea & balsamo Et si quis esset decrepitus, non posset esse tãtum tristis quantum caperent lætitiam & & iocunditatem. Terra autem si aqua rectificata fuerit per terram suam tribus vicibus & qualibet vice calcinetur & vltimo dissoluatur in in aqua sua & distilletur per alembicum postea congeletur in recipiendo aquam, tunc habebis sal de tetra, quod si fuerit fluxibile retinebit mercurium &

aquo

aqua ſic rectificata fugit ac figet omnes ſpiritus: Item ſi ignis diſſoluatur, in aqua vitę donec ſit rubicunda & imponatur mercurius, erit fixus ſuper ignem lentum ſtatim diſſoluetur. Et ſi addatur tertiæ pars ſolis ſoluti, ſtatim fiat vnum corpus admixtum ſibi aliquantulo de alumine ſit lapis rubeus.

DOCTRINA FACIENDI aquas ſolemnes pro ægrotis derelictis à medicis.

Docca doctrinam conficiendi aquas ſolemnes ad quas recurrendum eſt quũ æger à phyſicis derelictus medicinis communibus ſanitati nequit reſtitui, cuiuſmodi ſunt iſtæ.

MODVS FACIENDI aquam chelidoniæ ſiue de extrahẽdis 4. elementis ab ea.

AQua Chelidoniæ, & aqua ſanguinis humani practicatus eſt alter modus de facto ſatis familiaris faciendi aquam chelidoniæ, & eſt iſte: Colligatur tempore ſereno, & proprie circa finem maij menſis herba chelidoniæ tota cum radice, quæ herba multum ſimilis complexioni humanæ. Emittit enim de radicibus humiditatem ſanguinis ſimilem & de herba

ba humiditatem ſimilem lacti, ob hoc poteſt dici chelidonia quaſi donum cæli. Eſt enim iſti herbæ cæli virtus mirabilis donata, ad humanæ complexionis conſeruationem & incommodorum humanæ naturæ euitationem pariter, & etiam ad ęgritudinum humano corpori accidentium curam, flores etiam habet aurei coloris quæ habet tota ſine lotione mundetur, videlicet radendo ſolum ſuperficiem ipſius radicis, vt à ſuperfluitatibus terreis emundetur: folia etiã ſi qua corrupta ſint, penitus reſecentur: & ſit herbæ quantitas ad placitum ſecundum tamen capicitatẽ vaſorum factioni ipſius aquæ ſubſeruientium, quæ quantitas ponderetur quo pondere habito capiatur ſexuageſima pars ſalis communis pręparati ad omnium medicinas, quæ præparatio ſic fit.

PRAEPARATIO SALIS communis.

REcipe ſalis communis quantitatem placitam & pone in vaſe terreo, & ſuper aſperge aliquantulum aquæ, vt aliqualiter madefiat, et pone in loco frigido & humido, & tunc diſſoluatur in aquam, poſtea diſtilla per filtrum inſciſum in vna parte, ita vt ſint tres aut quatuor partes acutæ procedentes

dentes à parte non inſciſa filtri, aliquã-tulũ magis ampla quam ſit pars inſciſa. Et vocantur linguæ apud medicos, cuius pars inſciſa pendeat extra vas illud in quo eſt ſal diſſolutum & pars non ſciſa ſit in ipſo diſſoluto, & inclinetur aliqualiter vas, & ſic eleuabitur purus liquor & colabitur per filtrum. Colligatur igitur ille humor diſtillatus qui poſtea in vaſe terrea ponatur ſuper fortem ignem quouſq; humiditatibus conſumptis albeſcat & appareat materia congelata alba.

Hoc ſale etiam potentes vti debent in ſuis ferculis & eſt multo fortius purius quoque ſanius: Sal tamen Burgundiæ ſatis vicinatur in puritate ſali præparato ad medicinas hominum, ſed non eſt adeo forte ſicut marinum. Et hæc pars ſexageſima ſalis præparati conteratur cum ſupra dicta herba mundata in mortario mundo & conterantur hæ duæ materiæ tam diu ſimul, quouſq; ſint quaſi ad materiam aqueã redactæ, quæ materia ponatur in phiala vitrea ſatis forti impleta vſq; ad collum clauſo orificio cum luto ſapientiæ & ponatur in fimum equinum calidum ſepeliendo ita quod pentus, ita quod ex omni parte circũ circa vas tam ſubtus quam ſupra quam etiam ad latera fimus ille calidus circundet

vas

vas ad ſpiſſitudinem vndiq; duorum pedum, & admoueantur lapides & baculi ne vas deſtruatur & immutetur ſimus ad quatuor aut tres dies, tentetur autem phiala cũ manu ſi frigida ſit aut multum tepidum. Stet itaq; in illo ſimo calido ſpacio 60 dierum, quia in tãto tempore putrefactio exquiſite completur. Et tunc chelidonia quodam modo eſt ad materiam primam redacta, poſtea hæc materia putrefacta exiſtens aliquantulum redolens facta chelidonia prius exiſtente, aliquãtulum odoris in vaſe æneo de firmiori materia facto ad modum magni Alembici, & ſuper illud vas ponatur cappa vitrea bene luto ſapientiæ vaſi eam connectenda, et ſuppona-tur audacter ignis flammæ rationis fortitudinis vaſis, & fortaſſe poſt decem aut duodecim horas exibit aqua clara, quæ eſt elementum aquæ chelidoniæ quæ paucæ eſt efficaciæ in corpore humano, niſi quod bona eſt valde ipſis oculis, & dum videtur color diſtillantis liquoris inmutari in colorem videlicet olei oliuæ magis tamen radioſum. Qui liquor eſt elementum aeris chelidoniæ, tunc receptorium confeſtim immutetur ignis quoq; mortificetur quouſq; appareat color diſtillantis liquoris rubeus, qui eſt elementum ignis chelidoniæ,

&

et tunc iterum immutetur receptorium, igne quoq; fortificato continuetur distillatio iterum quod aliquid illius humoris possit distillari. Et dum nullus liquor amplius exierit, remanet elementum terrę in fundo vasis. Elementum aëris & ignis chelidoniæ mirifici sunt iuuamenti in corpore humano. Multo tamen præcellentius est elementum ignis: coniuncta attamen fuerunt de facto à nobis propter paucitatem elementi ignis. Et fuit illud commixtum tantæ virtutis, vt quod datum de facto tribus personis omnino à phylicis derelictis in hora cõpetenti astrologice, ad quantitatẽ solius cochlearis argẽtei cũ valde pauco aquæ ardentis fortasse vna gutta ad acuendum & ad vinaciora illa elementa reddendum, illæ personę in valde breui tempore fortasse infra diem naturalem, viribus naturæ resumptis reuiuiscerent. Quod si hæc elementa velis amplius mollificare aut purificare & virtuosa complexioniq; humanæ similiora ac magis propitia multo reddere, hoc scias arcanum quod est vnum de his quæ veteres socijs nolebant pandere caris, quod amplius nolo esse arcanum. sicut nec extractionem elementorum à chelidonia & alijs infra ponendis, ideo hic ponuntur ista, nam ministerio eorum cor

pori

ori humano tam in conſeruanda ſanitate quam in morbis ab ipſo fugandis multifor ma accreſcunt commoda. Et itaque elemẽtum terrę chelidonię, & pone in potto terreo de terra alba qua vtuntur aurifabri, & ſit clauſus firmiſſime cum luto ſapientiæ, quod etiam circundet totum pottum ad ſpiſſitudinem vnius digiti, & pone in furno reuerberationis ad fortiſſimum ignẽ, quouſq; incinereſcat & albeſcat. Et hoc fortaſſe fit in ſpacio trium dierum. In furno autem vitrariorum fieret in ſpatio vnius diei, poſtea de hoc cinere prius puluerizato, pone in alembico vitreo groſſo, & imponatur materia ad altitudinem duorum aut forte trium digitorum, & ſuperfunde elementum ignis aut aeris, aut ambo ſimul mixta, & ſit ſemper tertia pars alembici ſuperius vacua, & in omni diſtillatione & pone alembicum in vaſe terrea pleno cineribus cribratis & diſtilla, & habebis ipsã multo virtuoſiora & nobiliora fortaſſe in duplo aut plus. Et quanto pluries diſtillaueris ea ſuper eadem terra tanto virtuoſiora ipſa reddes. Et in illa rectificatur diſtillatione quicquid impuritatis contractum eſt per diſtillationem primam propter naturam æris, quæ multum ſulphuris participat hocq; penitus & omnino

cõsumitur. Quod si adhuc ampliori perfectione illum nobilem liquorem velis perficere, pone ipsum in vase circulationis in fimum equinũ spatio dierum 60, ita quod tota pars quæ est vacua sit in aere extra fimum.

Et animaduerte quod cineres elementi terræ, super quos est facta distillatio elemẽtorum, aeris aut, ignis aut amborum simul est miræ virtutis in ægritudinibus frigidis & humidis. Et sufficit quod sola 3.1. misceatur 8 lb. medicinarũ valẽtium ægritudinibus frigidis & humidis, cuiusmodi sunt hydropisis, paralysis, & sic de alijs.

MODVS FACIENDI AQUAM sanguinis humani siue de extrahendis 4. elementis, ex eo.

SImili modo extrahuntur quatuor elementa à sanguine humano, sed sit sanguis ille hominum bone complexionis reiectis superfluitatibus. scil. flegmatica, colerica, melancolica residente puro quoq; sanguine, post ad solem aliqualiter desiccato,

EXTRACTIO ELEMENTORUM ex Lauro.

DE folijs quoq; lauri etiam elementa extrahãtur, sed capiantur folia noua eiusdem

dem

dem anni tenera collecta in maio, vel in iunio tempore sereno: Scito tamen quod elementa sanguinis humani longe præstantiora sunt quam elementa chelydoniæ aut foliorum lauri

AQVA RORISMARINI.

AQua etiã roriſmarini mire eſt virtutis in de retardanda ſenectute, flos roriſmarini innouant vitam in modum aquilæ; iuxta textum ſacræ ſcripturæ, renouabitur vt aquilię iuuẽtus tua, & ſic fit: Colligãtur flores Rariſmarini in fine maij tempore ſereno, & bene mundẽtur, & ponatur ſuper illos flores aqua ardens, ponaturq; illa amphora ad ſolem cõtinuando temporibus claris. Et ſic aqua ardens extrahet totam virtutem illorum florũ, & eſt aqua illa coloris citrini. Quod ſi velis eam dealbare, diſtilla ipſam per alembicum vitreũ & erit vtilior plus quã ante.

DE HORIS CONVENIENTIbus medicinis cordialibus, in quibus boni planetæ habent dominium.

HOræ cõuenientes medicinis cordialibus & confortatiuis ſunt horæ vel menſura temporis, in qua boni planetæ habent influentiam

& dominium, vnde quinq; sunt boni planetæ, Iupiter, Sol, Venus, Mercurius & Luna, qui boni dicuntur, quia influentia eorum communiter bona est. Si igitur velis sumere vel alicui ministrare medicinam confortatiuam, sit hoc in hora aliquorum istorum quinq; dictorum, & vt clarius patet datur exemplum de Ioue, eligatur hora Iouis qui Iupiter omni die naturaliter ad minus habet influẽtiam horæ & in die Iouis quater hoc est per ordinẽ, Iupiter habet influentiam horę prope quam influentiam, pro tunc non habet Saturnus nec aliquis aliorum planetarum & cum hora Iouis eligatur quod Iupiter sit in bono situ cœli, & cum his aduertendæ sunt aliæ bonæ conditiones figuræ cœli, & sub tali influentia ministretur medicina cordialis vt virtus cœli iuuet virtutem inferiorem, & perpende quod si medicina esset de auro, vt puta potabili vel folijs auri, vel folijs árboris lauri, vt puta si fieret aqua per distillatiõẽ de illis folijs teneris lauri, quia sol super ista arbore habet influentiam sub propria constellatione facta, vt puta luna existente in ariete vel leone & non est contradictio superiorum de leone, quia leo est domus solis & habet influentiam super illa arbore & isto modo de floribus rorismarini

marini, & est bonum facere similiter seu quodlibet componere medicinas cõfortatiuas sub influentijs bonorum planetarum, & melius est quod aptetur influentia secundum exigentiam ipsius effectus medicinæ confortatiuæ: Verbi gratia si vis confortare caput, apta arietem sitq; luna ibidẽ iũcta fortunę si sit possibile & sit luna ab infortunjs libera. Et si velis confortare cor apta solẽ pariter & leonẽ, & sic de alijs suo modo velut nunc explicatũ est de capite, & caue ne planeta quem recipis pro effectu confortationis sit retrogradus aut aliter impeditur & est ordo inter ipsos in valore Iupiter, Venus, Sol mediũ, Mercurius & Luna tenent extrema, nisi in hoc quod confortando cor principaliter debemus attendere Solem. Et scies quod omnes arbores odoriferæ similiter & herbæ odoriferæ reguntur ab influentia aliquorum istorum quinq; planetarũ & potissime Iouis, Solis, vel Veneris

Notandæ sunt in præsenti capitulo aliquæ medicinæ cordiales tam simplices quam compositas, vnde simplices calidæ sunt hæ,

Ambra
Acetosa
Acetositas citri

Agrimonia
Ambobeen
& ſunt volocis iuuamenti
Baſilicon,
Bethonica,
Crocus,
Ciminum,
Cortex citri,
Cinamomum,
Cubeba,
Calamentum,
Cardamomum,
Carpobalſamum,
Calamus Aromaticus,
Deronici Romani,
Enula campana,
& eſt mirabili folium Indium
Folia citri,
Gariophili,
& ſunt mirabiles
Galanga
Meliſſa
Muſcus
Macis
Nux muſcata
Ozimum gariophilatum
Roſmarinus
Sanſuccus .i.
Maiorana,

Spica-

Spicanardi,
Seta proprie. I.
Seri cum crudum,
Satureia,
Saluia,
Semen Acetosæ,
Semen Melissæ,
Semen Citri,
Mirabolani emblici,
Xilo aloes crudum,
Zedoarium,

Et simplices frigidæ sunt hæ,

Alanda scilicet caput & caro eius,
Acetum optimi vini,
Blacca bizantia,
Corallus,
Cacabræ,
Camphora,
Coriandrum siccum & humidum.
Lutum sigillatum,
Margarita,
Lactuca,
Nenuphar,
Os de corde cerui,
Poma acetosa marina.
Rosa,
Spodium,
Sandali,

Viola

Medicinæ vero cordiales temperatæ vel quæ proxime ſunt æqualitati ſimplices, ſunt

Aurum,
Topaſius,
Smaragdus,
Saphirus,
Iacinthus,
Rubinus,
Argentum purum,
Bugloſſa,
Borrago,

Prædictæ medicinæ ſimplices faciunt cor gaudere, repelluntq; melancoliam, totum corpus ſerenant, quocunq; modo à proximẽtur ſiue per odorem ſiue per confectionem ſiue per potum ſiue per epithimata aut alio modo excogitabili, quia aromatice fere omnia ſunt & non poteſt aliquis melius eligere in ęgritudinibus quam cor confortare & ei cũ iſtis medicaminibus ſuccurrere, maxime melancolicis peſtilenticis aut venenatis ſeu cardiacis & his qui faſtidioſi ſunt, cor enim eſt corporis principium & animæ ſedes onium arca virtutum & ſpirituum generator. Confortant generaliter totum corpus me-

medicinæ, quæ bonũ ſaguinẽ generant & quæ ipſum à ſuperfluitatibus mundant & cum clarificant & quem adiuuant ſpiritus & membra.

Medicinæ igitur quæ confortant alleniando & ſanguinem ab humoribus mundando ſunt iſtæ,

Senæ,
Caſſia fiſtula,
Cuſcuta,
Folium Sticados,
Bruſcus,
Pencedanum,
Aniſum,
Omnes mirabolani

& ſunt mirabiles in iſto caſu,

Bugloſſa,
Borrago,
Scabioſa,
Fumus terræ,
Lupulus,
Aurum,
Serum caprinum,
Apium,
Maſtix &
Vinum aromaticum

Omnia hæc mundificant ſanguinem & clarificant eum ac totum corpus confortant, cum iſtis medicinis cordialibus nun-

quã desinat medicus operari. Virtus enim vitalis gaudet cordialibus, Virtus animalis gaudet delectationibus, scil. sensibilibus & odoriferis bonis, pulchris coloribus delectantibus sonis, armonijs amenis & saporibus delectabilibus, Virtus vero naturalis gaudet calidis & humidis, Sed medicinæ compositæ cordiales sunt electuaria aliqua. Vina quędam & similiter quędam aquæ, vnde electuaria calida sunt cordialia, vt

Diacameron,
Diaambra,
Lætitia Galeni,
Diamargariton,
Diapemdon,

Aromaticum rosarum descriptio Gabrielis, de musco dulce

Aromaticum gariophilatum,
Diagalanga,
Diateron piperon,
Diacinamomi,

Electuarium de gemmis

Diaanisum,
Diaciminum,

Frigida sunt,

Diaborraginatum,
Diabuglossatum,

Dia-

Dianemipheratum,
Zuccararoſata,
Zuccarum, vioſaceum,
Tria ſandali,
Diadragagantum frigidum,

Et eſt quoddam electuarium vitæ ab Arnoldo de Villa noua in libello ſuo de retardãda ſenectute deſcriptũ ex quinq; generibus mirabolanorũ in via conſeruationis ſanitatis & prolongationis vitæ compoſitum, & eſt res perfecta & probata, quia nõ ſolum confortat, ſed & ſuperfluitates ex nutrimento præterito remanentes purgat, & vſus eius canitiem retardat & ad decrepitum peruenire facit, ſtomachum corroborat & vſus eius reddit colorem bonum toti corpori cuius deſcrptio talis eſt.

℞. Vuarum paſſularum mundatarum ab arillis lb. 2.

Liquiritiæ mundatæ ac contuſæ ℥. 1.

ponanitur iſta in duabus libris & ſemis aquę clarę recentis & bene coquantur & colentur & exprimantur, & in colatura ponantur.

Mirabolanorum ex oſſibus enucleatorum et in mortario excuſſorum

Kebulorum,
Citrinorum &
Indorum anna ℥. 2.

Emblicorum &
Bellericorum ann. 3. 2.
coquantur & exprimantur & colentur; Et post addatur.
Zuccari albi lb. 1.
& cum illa decoquãtur vsq; ad spissitudinem syrupi. Et in fine addatur,
Cinamomi electi ℥ ſ.
Gariophilorum,
Galangæ ana. 32.
Nucis muscatæ grossæ 3. 2.
Maratri,
Anisi ana ℥. 1.
fiat electuarium & ponatur in pixide ligni competentis complexioni volentis vti eo vt pro splene in pixide ligni tamarisci vel fraxini aut Iuniperi pro flegmaticis, & sic de singulis.
In ipso electuario sunt principalium mẽbrorum medecinæ, scil: Cordis, Capitis, Stomachi, Hepatis, Splenis & generatiuorum, & est primo calidum, postea humidũ, post frigidum, & vltimo siccum.

Est etiam confectio quædam eiusdem doctoris in eodem libello, memoriam corroborans, cuius descriptio talis est.
℞ Piperis longi
Cimini ana partes 2.
Gariofilorum partem 1.

Zuc-

Zuccari ad quantitatem omnium.

Consequenter itaq; dicendum est de vinis eiusdē Arnoldi de villa noua de quodam suo tractu intitulato de vinis artificialibus extractis, inter quæ vina vnū est contra humores aduſtos pro cōlericis & macris adducens lætitiam, cuius descriptio talis est.

Recipe Radicis Bugloſſæ mundatæ lib. ſ.
Roſarum
Violarum.
Florum borraginis &
Bugloſſæ ana. lb ſ.
Been albi & rubij an. ξ. ſ.

conquaſſentur & ponātur in ſacculo, qui ſacculus ponatur in vaſe mundo continente tres ſarcinatas boni vini nouiter expreſſi albioris & puriores quod inueniri poſſit, & quod medietas cum dictis ſpeciebus bulliat. Et ſic alia medietas per ſe & bene diſpumetur & tūc excoletur & ponatur in vaſe & de alio impleatur donec receſſerit feruor & bene clarificatum fuerit & poſt aſſiduetur.

Aliud vinum eiuſdē Arnoldi in eodē.

In muſto nouo ponantur flores borraginis vſq; ad perfectam depurationem.

Vel aliter quod in bono vino de diaborraginæ ſiue de conſerua eius diſſoluatur & vſui reſeruetur.

Aliud

Aliud eiuſdem in eodem quod eſt ad conſeruandum complexionem & iuuentutem

Recipe *Cubebarum*
Gariofilorum,
Nuciſmacatæ,
Paſſulæ anna ʒ.ʒ.
poſito in ſacculo bulliant in boni vini lb. ʒ. vſque dum redeat ad libras 2. addatur Zuccari quantum ſatis, & ſumatur ſero & mane ℥.i. vel plus aut minus ſicut oportet. Iſte etiam potus valde conſortat, & præſertim conualeſcentes ab ægritudinibus frigidis,& multum conſumit humiditates flegmaticas ſuperfluas in octultis partibus corporis latentes.

Eſt quoq; puluis quidam deſcriptus ab eodem Arnoldo in eodem conſeruans omnia membra principalia,cuius aggregatio hæc eſt

Recipe *Zinziberis calbi mundi* ℥ ſ.
Cardamomi,
Deronici Romani ana ʒ.i.
Cinamomi electi ʒ.i.
Croci ʒ.ſ.
Coriandri præparati ʒ.io.
Zuccari ad velle,
fiat puluis.

Commeſtio inſuper paſſularum enucle-

cleatarum 3. 1. ieiuno ſtomacho proficit ad viam iuueneſcentiæ eo quod digeſtione efficiant meliorem et minoratur ex eis flegma, confortant hepar & impinguãt ipſum, quoniam amici ſunt ſtomachi & generant ſanguinem copioſiorem & ſpiſſiorem, & cum ſumuntur poſt cubum habilitant & humectant ventrem

Vinum bugloſſatum valens melancolicis fit, Recipe radices bugloſſæ mundatæ vt decet ſine lotione, ponantur in electo quouſq; ſaporem eius ſumat & aſſidue-tur.

Aliud vinum diſtilletur zinziberis & Cinamomi contra paraliſim & contra omnem frigidam complexionem vel paſſionem

AVRVM POTABILE

ALiud eſt vinum auri, Extinguatur lamina auri quinquaginta vicibus in vino electiſſimo claro & poſt dimittatur clareſcere & diligẽter coletur, & ſeruetur vel recipe vnũ ducatum vel alium bonum florenum & perfora ipſum circa finem cũ paruo foramine & pende ferreum vel cupreum filum, & incende in igne vt fiat ignitus & poſt extingue in bone vino forti & ſemper claude amphoram ne vapor exalat & poteris ſic facere centies.

Hæ

Hæ autem prædictę medicinę cordiales
positæ sunt in hoc tractatu vt illis vtendo
in debitis constellationibus incommoda
pluribus aut plurima naturæ humanæ pos-
sint euitari. Nō autem quis opinetur quod
per vsum illarum cordialium medicina-
rum quis valeat perpetuari, posuit enim
Deus ministerio corporū cœlestiū, termi-
nos qui præteriri non potuerūt, licet præ-
ter cœlorum influentiam per Dei infini-
tam potentiam abbreuiari possint & pro-
longari, visum est enim de facto quod ele-
menta aëris & ignis chelydonię commixta
efficaciam curationis nō habuerūt in quar-
ta persona cui offerebantur, nam mors erat
naturaliter illi personæ proueniens cursu
naturæ secundum motum cœli vt videba-
tur omnino repentine à morbo & omnes
virtutes corporis subito fuerunt defectæ.
Vnde nota quod virtutib⁹ vltimatę defe-
ctis illę cordiales medicinæ nō haberēt o-
perationis efficatiā. Vt itaq; natura medici-
narum & cœlorum corporum virtus per
infinitam & supernaturalem Dei poten-
tiam ad ægri sanitatem recuperandam di-
rigatur & iuuetur, nomen eius deuote in-
uocetur hoc modo humiliter aliquantu-
lum antequam medicina propinetur cor-
pori humano & die orationē super scri-
ptam

ptam ſcilicet, Domine Ieſu Chriſte qui es vera ſalus &c.

ORDO INFERRIORVM RE-

rum ſcil. terreſtium ad ſuperiora ſcilicet cæleſtia.

COmponantur igitur & miniſtrẽtur medicinæ cordiales in debitis conſtellationibus ſuperius in hoc in eodẽ capitulo explicatis, vt virtus ipſarum cordialium medicinarum per influentiam cœli propicie augmentetur. Talis enim eſt ordo inferiorũ rerum ad ſuperiora cuiuſmodi ſunt cæli generentur & regulentur, generentur quidem dicente Ariſtotele ſecundo Phyſicorum homo generat hominem & ſol, regulentur vero dicente eodem primo metaphyſicorum, neceſſe eſt hunc modum eſſe contiguum lationibus ſuperioribus vt tota virtus eius inde gubernetur, de quorum corporum motu & eorum influentia eſt ipſa Aſtronomia exiſtens vna de ſeptem artibus liberalibus ſtabilita per rationes ſummè naturales partim poſitas à Ptolomeo in quadripartito & alijs voluminibus eiuſdem, quę rationes experientijs plerumque eiuſdem Ptolomei & aliorum ſapientum in ſcientia Aſtronomiæ & quotidianis merito approbantur. Quis enim adeo

demens esset quod cœlum creatum à Deō benedicto diceret expers virtutis influxibilis & sic mortuum esse, multum hic ipsi Deo summe perfecto effectum valde imperfectum attribueret. Quotidianæ enim experientiæ hoc omnino contrariaretur, qua videtur ad oculum mare secundum influentiam lunæ crescere & decrescere, non etiam astrologis ille duntaxat contradiceret, sed & philosophis vt supra tactum est, pariter et medicis, considerātibus penes motum lunæ solis & aliarum stellarū dies criticos, dicit namq; Hipocrates medicorum summus primo prognosticorū rerum cęlestium. Quod medici non debeant esse ignari rerum cælestium
Est etiā quoddā cæleste quod non oportet medicum ignorare & parte secunda Aphorismo, sub cane & ante canem molesta sunt pharmaca. Ignorantiam quoq; suam cunctis sapientibus qui operam huic scientiæ dederunt, his superferret: ex quibus colligitur hanc scientiam veram esse, & non superstitiosam, imo in ipsa & per ipsam artes superstitiosæ cuiusmodi sunt.

Piromantia,
Geomantia,
Hidromantia,
Nigromantia, &

Are-

Aremantia,
similiter & sphæræ Pithagoræ penitus reprobantur, videlicet in quarripartito Ptolomæi, & si quæ illarum aliquid veritatis aliquotiens participent, hoc ab hac scientia puta Astronomica sibi accommodant & vsurpant vnde habent ipsam Astronomiam deturpare, etiam vt ait dominus Iohannes Hispalensis episcopus patriæ Hispaniæ in prologo Albumazaris. Cum dicimus planetam aliquem malum futurum præsignare nil aliud sentimus, nisi quia sui creatoris mandato vt creaturæ inseruientis eius præscientiam imitando hominem ipsum malum nobis ostendunt. Quare nullatenus dicendum est planetas homini vt malus sit vim inferre, quemadmodum nec Dei præscientiam, culpando enim planetarum significata etiam pro certo diuinam statim culpabunt prouidentiam, nihil enim aliud planetæ quam quod Deus præuiderit aut prædestinauerit, significant, & huius elegantis scientiæ in præsenti tractatu positæ sunt doctrinæ principaliter corporis humani dispositiones concernentes, hoc itaq; in hoc tractatu qui dici potest Directorium Astrologiæ Physicatæ.

AQVA DISTILLATA PRO confortatione capitis.

℞ *Saluiæ* ℥. 12.
Florum Laucndulæ ℥. 6.
Roriſmarini,
Maioranæ ana 3. 3.
Nucis muſcatæ
Zinziberis,
Granorum Paradiſi,
Cinamomi,
Macis,
Zedoariæ,
Galangæ,
Gariophilorum
Cubebarum,
Cardamomi ana 3. 6.
Roſarum rubearum,
Herbæ Baſiliconis,
Foliorum Lauri,
Sticados Arabici ana 3. 3.
Foliorum Bethonicæ recentis lb. ſ.
Vini odoriferi lb. 9.
diſtillentur in Alembico vitreo cooperto.

AQVA MIRABILIS AD conſeruandum & contra omnem malitiam.

℞ *Feniculi,*
Ruthæ,
Vorbenæ,
Eufraſiæ,
Bethonicæ,

Bila-

Sileris montani,
Endiuiæ,
Rosarum rubearum,
Capillis veneris ana. m. 6.

ponãtur in vino albo per diem & noctem, secunda die distilletur per alẽbicũ & aqua prima erit quasi argentum, tertia aqua erit balsamus & seruetur in tribus ampulis, & cum opus fuerit, vtatur de eo dum opus fuerit, Item succus Chelidoniæ, Feniculi. Arthimesiæ mistæ herbæ cum vino distilla, mundificatiuum est oculorum & visum clarificat, si fistula est in oculo succus plantaginis mixtus cum aqua & bombace intincta facit curam: Aqua prædicta gargarisata valet ad dolorem dentium, gingiuarum & linguæ & palatum cum singularum passiones oris.

Et contra Paralysim cum ipsa si vngatur patiens à nucha per spinam dorsi vsque ad anum & humeri & cubiti & omnia loca neruosa, & bis in hebdomada dentur pilulæ fetidæ aut de hermodattilis, aut pilulæ artheticæ præsupposita dieta conuenienti, curat indifferenter omnes paralycos sumpta per os & locis dolentibus inuncta, & qui vtitur ea ante cibũ & post sicut docet, uon videbit iu corpore suo ægritudinem incurabilem nec alia morietur morte nisi

naturali: Aut recipe aquam florum chelydoniæ ſepties diſtillatæ per Alembicũ vitreum & per Balneum Mariæ, valet iſta aquą ad omnem infirmitatem oculorum. Et ſi ponerentur cum iſtis floribus florum diptami aut tormentillam faceret melius.

AQVA SOCIALIS, AD omnes morbos oculorum.

AQua ſpecialis qua vtor pro me & ſocijs, & voco eam aquam ſocialem.

℞ herbarum Feniculi.

Ruthæ,
Eufraſiæ,
Verbenæ,
Tormentillæ,
Betonicæ,
Roſarum,
Endiuiæ ſilueſtris,
Roſtri porcini,
Gallitrici,
Hypiæ,
Pimpinellæ rubeæ,
Chelidoniæ,
Herbæ plomæ,
Foliа vitis,
Apij,
Agrimoniæ

Capri.

Caprifolij,
Hederæ arboreæ,
Lapacij acuti
Gamandriæ ana. quantum vis,

prima die ponantur trita in vino albo, ſecunda in vrina pueri virginis, tertia die in lacte mulieris, quarta die in melle bono & tunc ponantur in diſtillatorio, & quod exibit reſeruetur, quia valet ſenibus & iuuenibus & in omni dolore viſus, valet & conſeruat viſum vſq; ad finem vitæ, & debent aliquæ poni in vino & potari & oculi cum ea lauari & in oculis debẽt frequenter de ea poni, nec inueni aliud melius pro oculis, quia ſecunda die quo vtitur patiens ſentit alleuationem. Et ſi eſſet tela in oculo, tunc pone aliquid de felle galli cum iſta aqua.

AQVA PRO OCVLIS.

Rocipe *Ruthæ,*
Chelidoniæ,
Feniculi,
Agrimoniæ,
Eufraſiæ,
Roſarum rubearum,
Satirionum florum ana. m. 6.
Lapidis calaminaris ℈. ſ.
Tuthiæ præparatæ ʒ. 1.
Aloes,

Cicotrini 3 .1.

conterantur omnia forti contritione & cum hoc aqua ardentis primæ distillationis misce, secunda vice distilletur. Et hæc aqua valet in multis ægritudinibus oculorum. Et curat hydropisim & incitat venerem, & linita supra cancrum ipsum mortificat.

AQVA POTABILIS SIC FIT.

Recipe semina Pimpinellæ,

Sinapis,
Petrosilini,
Apij, ana lb ſ.
Gariofilorum,
Masticis,
Macis, ana 3.3.

terantur, omnia & addatur sanguis hirci ℥.3 & ponantur in aceto forti & stent simul per aliquos dies, postea addita aqua primæ distillationis ponantur simul in alembico & distillentur. Et hæc aqua valet calculosis siue fuerit confirmatur siue non. Et ad scabiem capitis & totius corporis inde curatur & facit renasci capillos & curat paralysim & generat bonum sanguinem & curat morbum caducum continue sumpta.

AQVA HIRVNDINVM

Recipe Hirundines iuuenes pulueri satos

Castori

Castorei triti ana lb.ſ.
Vini optimi lb.6,
exinde diſtilletur aqua tribus vicibus, & cura morbum
Caducum &
Freneſim,
Paralyſim &
Stomachum frigidum &
Febrem quotidianam,
quadraginta diebus ex ea bibita ieiuno ſtomacho; Et cum hiſopi decoctione immiſſo in caput curat dolorem capitis, &
Aſinam, &
Hemopoiciam &
Hydropiſim ex cauſa frigida &
mundificat pectus,
Dormire facit &
Bene digerit &
crines delet, & non ampluis creſcere facit.

AQVA LASSIDA
ſic fit.

℞ *Hyſopi,*
Gladiolæ,
Sauinæ,
Abrothani ana m. 6.
conterantur & ſimul ponantur in alembico & diſtillentur tribus vicibus, & ex ea ieiuno ſtomacho bibita valet ad omnes febres & frigiditatem capitis, prouocat men-

ſtruum & aborſum, & purgat ſtomachum & valet ad colicam & iliacam paſſionem. Et ſi infundatur caſtoreum, curat paralyſim infra paucos dies.

AQVA CONSERVATIua ſic fit.

REcipe oleum de petra in mortario fortiter compreſſi quam diſtillabis, quæ valet pro digeſtione ſtomachi & ad tuſſim, ipſum ſedat, ſi imponas de zuccaro & de Cinamomo ex eo infundis.

AQVA DVPLICATIVA ſic fit.

Recipe *Seminis Apij,*

Sem. papaueris albi ana. lb. ſ.

contundantur fortiter, & adde aquæ præſeruatiuæ & inde diſtilla aquam, & ex ea mane & ſero ſumpta valet ad omne genus morbi pectoris & capitis, & facit bene dormire.

Et mixtum cum caſtoreo & bibitum valet contra epilẽtiam & tremorem membrorum.

AQVA SALVIÆ ſic fit.

℞ *Saluiæ,*
Mentæ,
Pulegij ana,

con-

contunde & distilla per se aut cum aqua ardente primæ distillationis quod melius est, valet ad omnes infrigidationes, membra læsa in breui illa calefacit.

Et in eo castoreum infusum curat omnes paralyticos & prolgat vitam, & valet contra omnes torsiones ventris, & contra omnem scabiem, & generat bonum sanguinem & bonum colorem facit, valet cõtra catarrum.

Et additum *Reubarbari,*
Castorei,
Zuccari,
sanat lupum & sacrum ignem, potatum mane & sero valet hydropisim, lepræ, paralysi.

Et notandum quod prædictæ aquæ omnes simul acceptæ conferunt multis passionibus ab intra, dempta aqua dealbatiua, sed ab extra vt in scabie, fistula, cancro, lupo, curat, addatur aqua dealbatiua in prędictis aut aqua ardentis, & inde abluantur vulnera.

AQVA VIVIFICANS
& ad pristinam iuuentutem reducens.

Recipe *Terpentinæ lb. i.*
Mellis lb. ſ.
Aquæ vitæ quater distillatæ quartam i.

Ligũ

Ligni aloës,
Sandali,
Muſcatellini ana 3.2.
Gummi arabici 11. 1.
Nucis muſcatæ,
Golangæ,
Cubebarum,
Cinamomi,
Macis,
Gariofilorum,
Spicenardi,
Croci,
Zinziberis ana.3.3. vel minus,
Muſci,
Ambræ ə.ſ. vel minus,
pulueriſentur omnia & miſceantur & in alembico diſtillantur lutato cum luto ſapientiæ, & fac ignem lentum quo vſque habueris aquam limpidam velut aqua fontis. Et cum ſecunda valuerit exire aqua erit ſicut carbo ignitus, tunc fortifica ignem motu continuo & non per ſaltum, & illam per ſe ſerua.

Et cum tertia aqua incipit venire quæ eſt ſpiſſa ſicut mel, tunc fortifica ignem quouſq; totum liquorem habueris. Et ſcias quod quælibet aqua eſt calida, vltima tamen calidiſſima, ſecunda calidior primæ, prima vocatur mater balſami, ſecunda oleum

leum balsami, & tertia balsamum artificiale, prima est calida quam potabis cum vino tepido præcise, secunda & tertia valent ad fomentandum & remouendum infirmitates, quæ nouiter aduenium corrodendo carnes hnmani corporis, prima aqua calida potata cum vino albo consumit flegma in ore stomachi & reducit appetitum comedendi, & purgat stomachum ab omni malo humore ipsa etiam potata non permittit apostema venire ad cor nec ad partes cordiales, & probaui hoc sæpius.

Item pannus subtilis madefactus in ista aqua positus infra nares quando patiens iturus est ad lectum curat à reumate. Item quartanæ valet si spinam dorsi cum ea linies, etiam contra scabiem & emorroidas.

Secunda & tertia aqua valent ad morbos diffimiles, sicut noli me tãgere, ad malum mortuum, ad vulnera quassata ex lapidibus aut alijs instrumentis, ad paralysim omnium membrorum. Et prima aqua continet virtutes aliarum, sed istæ duæ plus ad vulnera corrosiua.

Explicit liber Secretorum.

DIVI

DIVI THOMÆ AQVINATIS TRACTATVS SEXTVS, DE ESSE ET ESSENTIA MINERALIUM tractans.

DIVISVS IN CAPITVLIS quatuor.

TRactatus sextus de esse & essentia mineralium extractus à libro scripto à sancto Thoma de Aquino, qui sic incipit: Nunc vero de corporibus inferioribus est tractãdum. Sed quia hæc diuiduntur in mineralia, plantas & animalia, deo primo de esse & essentia mineralium pertractamus.

Mineralia diuiduntur in lapides & metalla. Esse ergo essentiæ & existentiæ est eadem ratione in istis sicut in alijs. Creatura namq;, sicut prius patuit capitulo tertio primi libri. dicitur habere suam essentiam in quantum exemplariter est à Deo & eius similitudo. Deus enim exemplum est omnium rerum. Sic enim secundum istam rationem creatura sortitur nomen essentiæ. Secundo modo creatura dicitur habere suam essentiam in quantum effectiuæ est à Deo, & est aliquid in sua propria natura effectualiter ab eo. Et sic secundum

hanc

hanc rationem & respectum sortitur nomen essentiæ.

Idem ergo nomine est essentia & existentia, sed diuersum est ratione respectus. Ex primo est Deo similis, & ex secundo substantiabus. Est igitur in istis sicut in alijs esse essentiæ excepto esse essentiæ & existentiæ educuntur in istis in actu suppositi per plures transmutationes quam in elementis aut alijs corporibus supercælestibus quod materia earum ex pluribus formis & accidentibus in viscata grossa composita.

CAPITVLVM PRIMVM
De esse Lapidis.

MAteria lapidis est grossa habens multum de terrestreitate at parum secundum puritatem aut impuritatem, vnde secundum quod dicit Aristotelis in fine libri metheorum, lapis non fit de terra pura; sed potius fit ex terra aquea, sicut videmus lapides generari in fluminibus quibusdam. Videmus etiam generari sal ab aqua salsa, quæ habet multum de terrestreitate & lapidem per calorem solis & ignis. Est ergo materia lapidis aqua grossa, agens autem est calor vel frigus congelans illam aquam & ad essentiam lapidis in

actu

actu deducens. Natura autem lapidis inuenitur in plantis in animalibus, quos quidem lapides non sine magna virtute considereres. Aliqui autem ipsorum congelantur in animalibus virtute animalitatis, sicut carbunculis in capite cuiusdam serpẽtis & de multis alijs lapidibus virtuosissimus. Et credas virtuosiores lapides qui procedũt ab animalibus quam alios. Alij autem congelantur virtute artificij cooperante natura, sed dicit Aristotelis quod quidam faciunt quandam aquam ex duabus aquis confectam, quam lac virginis appellant & coagulant ipsam in lapidem. Ista autem dicitur fieri ex litargiro dissoluto in aceto vini fortis & aqua cuiusdam salis quæ vocatur Alkali & cum quęlibet istarum aquarum sic valde clara ambæ coniunctæ fiunt immediate quodam confectu mirabili vna aqua spissa & alba sicut lac. Cum ista igitur aqua inbibunt quod in lapide congelare volunt puta sic calx argenti aut alterius corporis, hac aqua imbuitur, postea ponatur ad lentum ignem in foco & fiet lapis. Habet enim illud lac naturam cõgelandi calcem in lapides. Videmus enim ex sanguine & ouo & ex capillis & cerebro & ex alijs partibus animalium fieri lapides mirabilis efficatiæ & virtutis

tutis verbi gratia. De ſanguine accipiebatur ſanguis humanus virorum ſanorum, ſanguineorum aut cerebricorum iuuenum infra tres ætatis annos, & putrefiebat in ventre equi calido per 24 dies, poſtea ponebatur in diſtillatorio & cum lento igne diſtillabatur aqua alba ad modum lactis, quæ ponebatur ſola ad partem. Deinde augmentabatur ignis & diſtillabatur olium citrinum rubeum, quæ ſimiliter ad partem ponebatur clauſa. Poſtea feces ſiccæ & nigræ quæ remanebant in fundo cucurbitę calcinabantur vt albæ fierent ſicut nix. Quia hæ feces in album calcinatę vel huiuſmodi terra optime per calcinationem albificata eſt res optima & reddebamus eiuſdem fecibus olium, & fiebat lapis clarus & rubeus habens virtutem, vt valeret fluxum ſanguinis reſtringere, & multas infirmitates à corpore humano expellere.

Etiam à plantis ſic extraximus aquas, comburebamus plantis in furno calcinationis & poſtea conuertebamus allam calcem in aquam, & aquam diſtillabamus & coagulabamus, ſed in leni foco & melius operatione aliquarum gummarum & fiebat lapis iſte optimæ virtutis & efficaciæ ſecundum diuerſitatem virtutum planta-

rum. Quidam etiam per artificium faciunt lapides vt omnino videantur esse in omni probatione lapidum similes lapidibus naturalibus, vtpote faciũt Iacynthum similem Iacyntho naturali & saphyrum saphyro naturali. Qui quidem modus generalis est talis.

Dicunt enim quod materia omnium lapidum pretiosorum est cristallus, quæ est aqua habens parum de terrestreitate coagulata per actionem fortem frigoris. Moluntigitur cristallum super marmor & imbuunt eam cum quibusdam aquis acutissimis clarissimis dissoluentibus ex sua acuitate multociens molẽdo & desecãdo, vt fiat qua sinatura vna, postea ponunt illã cõfection ẽ sub vẽtre equi calido, & ibi ad tẽpus conuertitur in aquã, quam distillãt vt clarificetur & partes subtiliẽtur. Postea habent aliam aquam rubeam confectam ex vrina puerorum & vitriolo calcinato rubeo sanguinem draconis similiter multociens distillato & coniũgũt ambas aquas secundum pondera certa & ponunt in fimo, vt melius digerantur & coniungantur in simul & distillantur, postea ad lentum ignem in camino congelant, & fit lapis omnino similis rubino. Cum vero volunt facere saphyrum habent secundam aquam con-

confectam cum vrina puerorum & lazurio bono, & sic de alijs lapidibus secũdum diuersitatem colorum. Item alius modus faciendi gemmas de cristallo. ℞ cristalli quantum vis & calefac ad ignem subito postea extingue in aqua frigida simplici hoc tociens reitera, donec possit subtiliter teri. Deinde eam fortiter in mortario & postea in lapide marmoreo quousque puluis fiat inde subtilissimus. Tunc ℞ salis Alkali bene mundi ana. & simul incorpora super marmor prius ea pone in fornace vitrariorum in vasi, in quibus funditur vitrum, sed paulatiue donec fundatur totum, cumque fuerit fusum & clarificatum pone desuper de illo colore quem intendis facere, & hoc paulatiue quousque tibi placeat color, suscipit enim omnem colorem quem paulatiue dare volueris. Eodé modo poteris soluere quemlibet lapidem preciosum.

Colorem autem saphyri sic probabis ℞ de lapide indico & vocatur Baldach, qui de Almannia venit, de quo tingitur vitrum lazurium, & fac de ipso cristallo puluerem subtilem, & pone in vase terreo in fornace vitrariorum, & cum bene fuerit calefactum pone intus de prædicto lapide indico paulatiue, quousq; tibi placeat co-

lor & eodem modo cum lazurio blauio Almanniæ facies Turcoisiã. Smaragdinus vero color fit eodem modo, sed cum puluere viridi æris boni, Rubini color fit de bono croco ferri. Thopasij color fit sic, Rx lignum aloës & pone super vas in quo est cristallus fusus sic quod flamma redundet super cristallum fusum, & tene tam diu super cum tenaculis quousque cristallus recipiat perfectum colorem Thopasij. Et si marchasitam cum berillo & cristallo simul miscueris, cristallus citius fundetur. Quod si aliter vis facere, accipe cineres clauelli de quo fit sal alkali, vel de ipso sale de illis cineribus facto & tartari calcinati añ. & misce eum cristallo puluerizato añ. & simul liquefac in igne & erit fusile. Crisolitum sic facies, tolle cristallum clarum & pone cum aloe distemperato in aceto per 12. dies, postea coque cum auripigmento in lixiuio facto de fago, & erit Crisolitus, vel cum viridi ære, & erit Smaragdus, &c. poteris quemlibet cristallum diuersimode colorare. Ex quibus omnibus patet materiam lapidis esse aquam, agens autem in illam materiam dicunt esse calorem aut frigus. Ideo si sit color tenuis aut frigus intensissimum quæ educunt ab illa materia formam lapidis in actu suppositi. In lapidi

bus

bus enim tria videmus ſicut in alijs rebus ſcilicet ſubſtantiam, virtutem & operationem, per operationem enim habemus iudicare de virtutibus & per virtutem de ſubſtantia. Cum ergo videmus operationes ſecretiſſimas, efficaciſſimas & occultas in quibuſdã lapidibus ſicut ſunt operationes naturæ ſeu corporum ſuperçeleſtium, non eſt dubium quin habeant aliquid de virtute occulta corporum ſupercæleſtium. Et ſi de virtute aliquid habeant, etiam & de ſubſtantia. Et dico quod de ſubſtantia ſtellarũ ſint compoſita, ſed dico quod habet aliquid virtutum ipſorum. Noſtrorum cum quatuor elemẽtorum aliqui lapides participant, aliquid de natura ſuperçeleſtium, ſecundum quod tetigi in tractatu de corporibus ſupercæleſtibus. Quia ſeparaui à quibuſdam corporibus quatuor elementa & depuraui, & depurata coniunxi, & venit mihi lapis tantæ efficatiæ, vt etiam natura minaretur. Contra quam non habent poteſtatem elementa groſſa inferiora. De quo Hermes quem Ariſtoteles ſemper vocat principem qui triplex fuit in philoſophia, idem preſtans omnino quo ad ſciendum ſubſtantias rerum virtutes & operationes dixit. Fuit mihi gaudium quale nunquam fuerit videnti quin-

tam essentiam summa elementari materia inferioribus teneri. Propter quod euidenter patet quod aliqui lapides aliquid habent de hac essentia. Hoc etiam patet per quendam librum antiquũ, in quo quidam lapides attribuuntur planetis & dominio ipsorũ. Vnde si sculpantur in eis quædã figuræ planetarum & nomnia dominorum seu intelligentiarum temporibus certis secundum quod ibi percipitur augmentatur virtus lapidis & eius operatio contra virtutem eius quæ antea visa est secreta & occultata. Videas augmentatam & quasi sẽsibiliter operari.

Capitulum Secundum de esse metalli.

ESse autem supponitur metallorum, educitur à materia sua per planetas & per naturam similem & per artificium aliquod. Cum igitur sint septẽ metalla quodlibet educitur à suo planeta vt aurum educitur à sole, & vocatur Sol. Argentum à luna & vocatur luna, Ferrum à Marte & vocatur Mars, Argentũ viuum à Mercurio & vocatur Mercurius. Stannũ à Ioue & vocatur Iupiter, Plumbũ à Saturno & vocatur Saturnus. Cuprum aut æs à Venere & vocatur Venus. Materia autem omnium metallorum est argentum viuum, vnde in quibusdam metallis est coagulatum debili

debili coagulatione, & in quibuſdã fortiter propter quod ſũt gradus in metallis ſecundũ gradũ actionis planetarũ & ſulphurũ omniũ pure congelantis argẽtum viuũ in illa metalla. In quibuſdam eſt parum congelatũ vel terreſtre, & illa metalla habent ſe per modum materiæ, & in potentia per complexionem ad alia metalla, vt in plumbo patet quod eſt argentũ viuum terreſte parum congelatum ex ſulphure ſubtili & pauco. Et quod actio ſui planetæ eſt diſtans & debilis, habet ſe in potentia ad cuprum, ferrum, argentum & aurum. Stannum & argentum viuum clarum coagulatum parum à ſulphure groſſo & non puro, propter quod ſe habet in potẽtia ad cuprum, ferrum, agentum & aurum, ferrũ autem eſt argentum viuum, groſſum, terreſtre, ſuſphur terreſte valde groſſum ex actione ſui planetæ fortiter coagulatum. Ideo habet ſe in pontentia ad cuprum argentum & aurum. Cuprum autem eſt congelatum fortiter ex ſulphure mediocriter multo & ex argẽto viuo mediocriter groſſo cooperante ſuo planeta, & ideo ſe habet in potentia ad argentum & aurum. Argentum autem eſt ex ſulphure albo & claro ſubtili non adurenti & ex argẽto viuo claro ſubtili cooperante ſuo planeta fortiter

coagulatũ. Et ideo ſolum ſe habet in poten tia ad Aurũ, Ita quod cremari non poteſt à plumbo cremante cuprum & alia corpora infecta, Aurum vero eſt præſtantius omnium metallorũ, & fit ex ſulphure citrino claro ſubtili dyaphano & non adducenti argento viuo claro ſubtili cooperante ſole fortiter congelato, Ita etiam vt cremari non poteſt à ſulphure, à quo etiam metalla cremantur. Patet igitur quod ex his omnibus metallis poteſt fieri aurum & fit, Et ex omnibus præter aurum fit argentum, & iſtud patet in mineris argenti & auri, à quibus etiam alia metalla extrahuntur, & reperitur ibi etiam coniuncta marchaſita ſcilicet auri & argenti, ex quo nulli dubium eſt ſi permittentur, quod actione naturæ ad tempus in argentum & aurum conuerterentur. Vix autẽ cũ ex alijs metallis fit aurum, deſtruuntur formæ illorum metallorum, & quomodo hoc fit, poſtea tractabimus in tractatu de eſſentia rerum conſimilium.

CAPITVLVM TERTIVM

De eſſe metallorum per artiſicium.

Fit trãſmutatio metallorum per artificiũ vt eſſe vnius metalli in eſſe alterius poteſt deduci in actum quanquam Ariſtotelis & Auicenna dicant. Sciant artifices Alchymiæ

miæ ſpecies rerũ tranſmutare non poſſe, ſed poſtea ſequitur, niſi prius fiat reductio in primam materiam. Materia autem omnium metallorum ſecundum quod dictũ eſt propinqua argento viuo, ſed primo eſt aqua, ſed cum hoc reducitur, ſic nimirum cõiũcta naturę & poſſibiliter, immo quaſi naturaliter conuenit, quod per artificium natura iuuetur. Sed quã hoc difficile, Ideo multi ſtulti facti ſunt propter hãc ſciẽtiam expendentes iuuẽtutem & facultates ſuas in vanum ſeducentes reges & magnates poſtea deſperando de virtute huius ſcientiæ non perquærunt, ſed ſcientiam tanquã imperfectam derelinquunt. Ego vero hæc omnia conſiderans & videns, quod Reges habuerunt tot operatores ſubtiles & vix aut nunquam potuerũt ad perfectum peruenire, credidi hanc ſcientiam non fore. Sed ad me reuerſus cõſideraui libros Auicennę & Ariſtotelis in ſecretis ſecretorum & inueni eos vacuos ratione, quantumcunque ipſi confuſe & ænigmatice declararent. Conſideraui etiam libros eis contradicẽtes & inueni eos alienatione ſimiles. Et poſtea conſideraui principia naturalia & inueni per ipſa fieri poſſe.

Vidi namque argentuum viuum penetrare & tranſire alia metalla, vt ſi intingas

æs argento viuo mixto cum aliquantulo ſanguine humano aut equino, & argilla penetrabit ipſum intus & extra & efficiet ipſum album. Sed talis color non durat. Iam igitur argentum viuum habet commutationem cũ corporibus & penetrationem. Conſideraui igitur quod ſi remaneret ne euolaret & eſſet fixæ diſpoſitionis cum corporibus & faceret quod cuprum aut alia corpora nõ comburerentur ab illis quę comburunt cuprum & nõ comburunt argentum, ſicut plumbum quod adurit æs & non argentum, eſſet nobis medecina. Sublimaui igitur argẽtum viuum multotiens, ita vt efficeretur fixæ diſpoſitionis ſcilicet ne euolaret ab igne quod ſic ſublimatum in aquam diſſolui vt fieret reductio in primam materiam, & ex prædicta calce argenti & arſenicum ſublimatum fixum multotiens imbui totum ſcilicet diſſolui in fimo equino calido quod diſſolutum congelaui, & euenit mihi lapis clarus, vt cryſtallus habens naturam fundendi & penetrandi & in corporibus retinendi. Ita quod ſi parum huius ſuper multum cupri purgati proiecerim ſtatim reducebatur ab eo in argentum ſeu formam argenti puri. Accipiebam autem vt in aurum conuerterem rubedinem ſulphuris bul-

liendo

liendo ipſum in aqua acuta ſuper lentum ignem, quæ aqua efficiebatur rubea quam diſtillabam per alembicum, & remanebat infundo cucurbitæ rubedo ſulphuris pura quam congelabam cum prædicto lapide albo. Itaque efficiebatur tubeus. Et parum huius ſuper multum æris proiectum efficiebatur aurum. Iſte enim modus quem pono generalis eſt. Sed non pono eum vt per ipſum aliquis incipiat operari, niſi forte eſſet multum prouectus in modis, ſublimationum, diſſolutionum, diſtillationum & coagulationum, nec non & in formis vaſorum qualia in Somita recta Alberti Magni demonſtrantur, & in qualitate & quantitate ignium. Vidi etiam quod realgar ſublimatum quantumcunque non fixum proiectum ſuper cuprum dealbat ipſum in tantum, quod ſi medietatem puri argenti admiſceretur, haberes argentum, ſed tum non purum nam ab igne non exit album. Hoc idem facit auripigmentum in album ſublimatum vel diſtentum. Sed quamuis iſte prædictus modus qui eſt tranſmutare vnum metallum in reliquum bonus eſt & verus. Eſt enim alius modus nobilior tranſmutandi ſcilicet argentum viuum in aurum & argentum per virtutem ſulphu-

ris

ris albi vel rubei clari ſimplicis non aduren-
tis ſecundum quod dicit Ariſtotelis.
Iſte autem modus abſconditus eſt & etiam ſapientibus. De quo Ariſtotelis in libro Secretis ſecretorum ponit modum generaliter valde, & confuſe ſorbens ad Alexandrum dicens. Diuina prouidentia iuuet te adimplendum propoſitum & ad celandum arcanum. Propterea quod ego obſcure tractabo, ſi non nominando res, à quibus educitur illa natura, ita potens & tam nobilis, Librum iſtum non edidi propter vulgares ſed propter prouectos. Hortor autem ne aliquis præſumat incipere opus propter hæc quæ dicenda ſunt, niſi multum ſit prouectus in ſupernaturalibus principijs, & multum diſcretus in modis diſtillationum, diſſolutionum, & congelationum & in ignibus maxime, nec ſit homo qui velit opus properare, ſed cum diſcretione & munditia agere ſciat. Eſt ergo quidam lapis mineralis, à quo educitur hæc virtus ſcilicet ſulphuris albi, rubei & clari, qui non adurit & educitur per ſeparationem quatuor elementorum & depriuationem & coniunctionem eorum.

CAPITVLVM QVARTVM

De mineralibus, ſcilicet quomodo fit per artificium aurū & argētum.

In

IN nomine igitur domini accipe de eo lb.1. & tritura fortiter ſuper marmor & imbue cum lb.1. & ſemis olei puriſſimi vel aceti per alembicũ diſtillati vt fiat ſicut paſta, quam paſtam pone in ſartagine ſuper ignem & totũ diſſoluetur, & cum videris ſpumam rubeam aſcendẽtem, depone ab igne quouſque deſcenda, ſemper mouendo cum ſpatula ferrea & cum deſcenderit. Iterum pone ſuper ignem & hoc totiens reiterando quouſque fiat ſpiſſum ſicut mel, poſtea ſtatim proijce ſuper marmar frigidum & ſubito congelabitur & fit ad modum fruſti carnis & erit vt hepar bonum decoctũ quod inſcide tenuiter admodum vel ita tenue vt facere poſſis tui vnguis in fruſta & habea tunc de olio tartari quantum eſt ipſum, & vna pone ad ignem in ſartagine & feruecat ibi quaſi duabus horis. Poſtea pone in amphoram vitream lutatam luto ſapientiæ & ſit ſuper ignem lentum tribus diebus & tribus noctibus, Cum pone amphoram eum medicina in aquã frigidam per alios tres dies, Deinde cõfectionẽ inſci de ad modum tui vnguis & pone in cucurbitam vitreã, & ſuppone alembicum & diſtilla aquam primo albam ad modum lactis. Et hoc eſt verum lac virginis. Et cum

aqua

aqua fuerit diſtillata, augmenta ignem & in alia amphora recipe aerem ſicut aurum pulcherrimum quod in ſe continet ignem. Tunc remanebit terra in funda cucurbitæ nigra, quam calcina in furno calcis quouſque fiat alba vt nix. Deinde redi ad aquam & diſtilla eam totiens, quouſq; lamina cuprea in ea extincta ter intus & extra penitus dealbetur, hoc idem fiet de aëre. In tertia enim diſtillatione inuenies ignem & totam terram in fine cucurbitæ. Ecce quomodo habes iam modum ſeparandi elementa, ſed modum coniungendi fere omnes ignorant. Accipe igitur terram & ſuper tabulam vitream vel marmor tritura, & da ei bibere de aqua ſua quantum & ipſum eſt in pondere quouſq; fit vt paſta, & pone paſtam illam in alembico & diſtilla igne leui. Et ex aqua quæ diſtillabitur iterum quod in fundo cucurbitæ inuenies inbue quouſque aquam ſuam totam biberit. Poſtea iterum da ei aërem quantum eſt ipſum ad bibendum in eundem ordinem, obſeruando ſicut de aqua & veniet tibi aqua criſtallinus. De quo ſi proieceris parum ſuper multum mercurij conuertit ipſum in verum argentum. Et iſta eſt vis ſulphuris albi non adurentis ſimplicis & completur tribus ſcilicet terra,

ra, aqua, & aere Si autem acceperis 16 partes ignis & coniunxeris cum his distillando & imbibendo sicut dictum est, eueniet tibi lapis rubeus clarus simplex non adurens. De quo si parum super multum mercurij proieceris cõuertet ipsum in purissimum solem ebrison. Iste est ergo modus de lapide minerali.

Sed est alius lapis qui secundum Aristotelem est lapis, non lapis & est mineralis, vegetabilis rationalis & animalis, qui reperitur in omni loco in omni tẽpore & apud omnem hominem, qui debet putrefieri sub fimo & putrefactum debes ponere in cucurbita cum suo alembico & extrahere elementa eodem modo quo supra, & coniunge & eueniet tibi lapis maioris efficatiæ & virtutis quam superior. Et non miseris quod dixi quod putrefiat sub fimo, quia est quædam virtus in fimo equino calido. Ideo debet artifex attentare, vt si ponas panem frumenti sub eo ad nouem dies, efficitur vera caro mixta sanguine. Propter quod credo Deum elegisse potius panem frumenti vt in corpus suum transmutaretur, quam aliquid aliud. Et forte ab istis possunt educi quatuor elementa & fieri aliquod bonum opus. Quidam philosophus. Est quædam species metalli,

quam

quam nunquam gens inuenit. Nam multa clauſa ſunt in theſauro naturæ quæ nondum ſenſui humano ſunt patefacta, Si quis ſciret recte coniungere actiua paſſiuis faceret opera mirabilia, ſic quod argentum viuum conuerteretur in ☽ & ☉ verum. Nota ſecundum Ariſtotelem. Ingens virtus & mirabilis tam plantis quam lapidibus diuinitus eſt collata ſed humano generi eſt occulta. In ſecretis ſecretorum ad Alexandrum.

Ex omnibus igitur dictis patet ex quibus eſt compoſitū omne actuale ſuppoſiti mineralium. Et quomodo non educitur per naturam ſolum, ſed etiam per artificium.

Benedictus ergo Deus qui dedit talem poteſtatem homini vt naturam mutare & eſſentiam ac ſpecies naturales commutare poſſit. Etiam alij ſunt modi tranſmutandi metalla, quæ ponuntur in libris Raſis & Archelai in ſeptuaginta præceptis & alijs libris Alchymicis.

FINIS.

CORNELIVS ALVETANVS ARNS. RODIVS DE CONFICI ENDO DIVINO ELIXIRE siue Lapide Philosophico.

DEO OPTIMO MAXIMO TRINO ET VNO SACRVM.

SERENISSIMAE AC CLEMENTISSIMAE ELIZABETHAE, ANGLIAE, FRANciæ & Hyberniæ Reginæ, &c. Principi in omni fortuna moderatissime, fortissimeque humilime.

Anno M. D. LXXXXII.

PRIMVM OLEVM.

In nomine Sancti Dei pro primo oleo ſumo

Salis libras 30.

Tartari optimi libras 30.

Salis cinerum ligni quercini, aut fagi, vel ſarmentorum vitis libras 5.

Salis calcis viuæ tantundem, ſcilicet libras 5.

Sulphuris libras 10.

Hæc ſigillatim contundo & cribro tandem diligẽter commiſceo, tum per partes æquas diuido, diuerſiſque ollis vitreis, aut vitreatis partes impono, quibus mox infundo aceti acerrimi quantum video neceſſe fore, ponoque meas ollas ad ignem lentum vt paululum ferueant, moueoque materiam vt magis penetret aceti acrimonia, ſalemque extrahat puriorem & plane aëreum. Vbi ergo aliquantulum, per ſemi horam ſcilicet, bulierit, ſino quieſcere materiam, vt reſidentiam faciat, tunc liquorem illum per inclinationem in vaſe altero effundo, colligoque ex ſingulis vaſis omnem liquorem clarum collectum liquorem per linguas filtri diſtillo, vt clarior euadat, careatque omni fece, mox hunc liquorem diuerſis aludelis impono pro ratione quantitatis liquore, quibus aludelis impono ſua Alẽbica, ac deſigno in furnis

nis, ac distillo quicquid est liquoris infundo aludelium remanet materia castanei coloris, quæ facili tactu pinguescit, & liquefit: quam materiam voco salem philosophicum. Interea paro mihi acetum distillatum, per quod iterum resoluo in liquorem.

His factis inuenio hunc salem assumpsisse formam olei oliuarum, cui oleo addo aceti boni ter distillati duplum sui ponderis, & iterum distillo per Alembica vltimo superfundo duplum suæ aquæ vitæ, quam quintam essentiam vim, noncupamus: & iterum congelo per distillationem. Omni iam humiditate per hanc postremam distillationem euaporata, augmento ignem vno gradu, tandem altero, vt materia oleaginea lapidescat, magis vicissim augmento ignem vt omnino indurescat in lapidem. Hunc lapidem contero citissime & pono in petram soluendam, vt vltro in olaum resoluatur. Hoc oleum dulcere omne saccarum decuplo excellit, quod in scutellis vitreis diligentissime colligo, totum collectum iterum per ignem in lapidem congelo, eumque lapidem cucurbitæ bonæ contritum impono, & igni primum lentiori mando: cucurbitæ vero addo vas recipiens magnum, &

amplum vitreum, per 12. horas ignem mediocrem excito, & tum paulatim augmento per gradus donec incipiat candire cucurbita: tum vas recipiens dimoueo, & liquorem si quem distillauerit eijcio, & vas recipiens rursum cucurbitæ ori applico, optimoq; luto iuncturas munio, circumspecteque hic agam necesse est, nam ferociores sunt hi spiritus quam vt velint recidere nisi caute augatur, quare primis insultibus inuigilandum est summopere donec se submiserint, resoluanturque in oleum: postremo vero spiritus non, ita ferociunt, sed citius in oleum subsistunt, quam velint priores: res est visu valde delectabilis: augmento ignem magis ac magis per triduum continue, quasi velim cuprum aut ferrum fundere. Tandem colligo meum sanctum, ac vere diuinum oleum quod colore rubinum excellit dulcore saccarum, ita quod si vna gutta huius olei infundatur quartæ aquæ, illam in suauissimum & dulcissimum saporem conuertit, vinum mirum in modum adiuuat. Et hoc est verum illud balsamum, tantis requisitum: quantum valeat pro infirmitatibus curandis edicere quis queat? aut eius virtutes enarrare quis poterit? Hæc est basis auri veri potabilis: hæc est vera il-

la mirrha, quam merito debemus offerre Christo nostro redemptore ac saluatore. De his virtutibus aliquando latius. V.S.R. M. Pro nostro instituto opus est vt huius olei habeam bonam quantitatem: quod oleum vase vitreo diligenter ad vsus diuersos seruo, sicque habeo primum oleum quod PHILOSOPHICVM appellamus.

SECVNDVM OLEVM.

Pro secundo oleo accipio,

Sulphuris viui lb. 10.
Tartari lb. 10. ss.
Salis petræ lb. 5. lb.
Argenti viui sublimati lb. 3.
Salis Armoniaci lb. 5.

hæc simul contusa & cribrata cõmisceo, & vt iam supra de priori oleo factum est, ita hoc idem, per illud idem regimen, hoc inquam 2 olium facio: quod olium vocant veri Philosophorum: nam præter hunc ignem nullum alium reperimus ignem qui agat in terram nostram, id est, in aurum: hic est ignis verè elementalis: de hoc oleo nullo modo sunt parandæ medicinæ vt corporibus nostris humanis applicentur, sed pro infirmitatibus metallorum & gemmarum medendis: hoc oleum itidem vasi vitreo bene obturato ad vsum seruo:

huius etiam noſtris negotijs bonam quantitatem opus habeo. His duobus oleis iam procuratis, ita procedo; accipio de quolibet oleo libras tres, & ſimul in vaſe vitreo magno coniungo, cum magna cautela ne effervueant: nam vbi ſeſe attingunt, ilico ſuos ignes excitant, ſitque magna & vehementiſſima ebulitio, cum iactura niſi cautè hic agetur: ſed tum pono illud vas in quod volo hæc duo coniungi in aquam, & paulatim infundo poſtremum oleum: facile poſſum hoc ferociſſimos inſultus reprimere, & tandem per Balneum per 20. dies circulo, vt bene vniantur: tum vocatur à Philoſophis SPERMA METALLORVM, huius pro quantitate noſtri inſtituti opus habeo decem libras.

Interea hæc facio, Accipio

Salis petræ lb. 3.
Vitrioli lb. 3.
Cinaberis lb. 1.
Viridis æris lb. 1.

hæc cribro & permiſceo & facio aquam fortem: huius aquæ opus habeo vltra viginti libras.

AQVA FORTIS.

Huius aquæ fortis accipio lb. 5. cui addo ſalis communis lb 3.

AQVA REGIA.

Et

Et iterum per alembicum distillo: hanc a-
quam vocamus REGIAM AQVAM,
& huius pro nostro instituto opus habeo
viginti libras.

Accipio auri puri lb. 5. siue marcas 10.

Argenti viui marcas 30. ter sex tantum
quantum auri & facio amalgama, quod di-
uido in quatuor æquales partes & diuersis
vitreis vasis in quatuor scilicet partes
amalganiæ, impono mox aquam fortem
simplicem & non regiam superfundo, &
mox incipit per se bullire, ac sic argentum
viuum resoluitur & ab auro separatur, ma-
netque aurum in fundo vasorum calcina-
tum, & puriſſimum: aquam vero in qua
est argentum viuum dissolutum per incli-
nationē in aliud vas proijcio & pro gem-
mis precioſis aut alijs faciendo adseruo:
nostro interim instituto amplius non erit
vsui. Remanet vt aiebam calx auri in fun-
do, quam auri calcem aqua communi
Lympida lauo & desicco, & iterum eo-
dem vase quo prius repono, cui addo a-
quæ Regiæ libras tres, singulis scilicet di-
uisis partibus, & mox inquam aurum re-
soluitur in aquã: quo dissoluto per aquam
illam regiã aquã rubentiſſimã, mox addo
vasi alembicũ, & distillo lento igne, donec
resideat aurum, ac si foret butyrum liqua-

tum, mox obturo vasis ortificium, & pono in balneum, vt per 21. diebus circuletur.

Et quum omne metallum minus à natura perfectum mediante nostro sacro ELIXIR, quod intendo gratia Dei perficere in gratiam V. S. R. M. & Reip. vestræ vtilitatem, possit in perfectissimum statum, scilicet auri obrisi mutari & transmutari: tamen à proximiori perfectione intendo: quare cum argentum cæteris sit imperfectis perfectius, pleneque perfectioni approximet: Accipio ergo argentum commune vt nostro negotio inseruiat loco fermenti: accipio inquam marcas quinq; argenti & per aquam fortem communem, in aquam Smaragdini coloris dissoluo: quo dissoluto sicut de auro factum est: ita ago cum argento, hoc scilicet inde distillo per alembicum fere totam aquam donec cóliſtat ac si esset oleum oliuarum: sed omnino viride: deinde depono alembicum, & vasis orificium occludo, & in balneo cum auro circulo 21. diebus: hæ duæ circulationes & oleorum priorum circulationes simul eodemque tempore fiunt.

LAC VIRGINIS, MENstruum & qua Mercurialis.

Inte-

Interea ſcilicet dum hę circulationes fiũt, hanc aquam facio, quam aquam, vt eam philoſophi celarent, eam diuerſis nominibus vocauerunt, vt LAC VIRGINIS, MENSTRVVM: ſed potiſſimũ & ſępius AQVAM MERCVRIALEM. bone Deus circa hanc quomodo ſe torſerunt multi: nam hæc eſt clauis totius noſtræ philoſophiæ, quam qui non habet in naturæ theſauros non intrabit. Sic facio. Accipio argenti viui lb. 3.

Stanni lb. 3.

Plumbi lb. 3.

de his trib⁹ facio amalgama eo modo quo ſupra de auro: huic amalgamæ addo Argenti viui ſublimati lb. ſ.

Sulphuris ſublimati ξ. 8.

Arſenici,
Auripigmẽti,
Salis armoniaci,
} ſublimietorũ quorumlibet vncias 12.

hæc ſimul diligentiſſime contero aut piſtrino aut ſupra prophiritem continue terendo, donec pultis mollitiem induant, hanc molem in duas aut plures partes diuido & per vitream retortam, aut quidem bene per alembicum, ſed citius & melius per retortam elicio aquam quam poſſum & diligenter colligo, retortam frango, nam aliter eximere materiam nõ poſſum, &ite,

& iterum contero donec rursum pultis mollitiem induant, tum demum iterum elicio aquam, quam priori collectæ addo: ac iterum repeto totiens donec habeam huius æquæ libras decem, qua aqua collecta eam pono vt cætera ad circulandam, & huius aquæ circulatio cum aliarum rerum circulatione fieri potest, vt parcamus tempori. Hæc aqua circulatione facta erit rubicundissima vltra quam dici possit, virtus istius est mirabilis ad multa, maxime pro gemmis pretiosis faciendis.

Circulatis omnibus supradictis, In nomine Dei summi, accipio aurum primum circulatum, cui coniungo argentum circulatum, his duobus addo 10. lb. aquæ mercurialis bene mouendo, ita coniungo & pono rursum ad circulandum 21. diebus, quibus elapsis aperio vas & augmento ignem tribus diebus cõtinuis vt bene conflant & proportionaliter coniungantur, vt sit indissolubile naturæ matrimonium, vt procreentur nobis heroes cœlestes.

Bone Deus serua nos, vt hoc tuum sanctum celebremus coniugium. De hoc naturæ matrimonio & diuino coniugio scripserunt innumeri, qui si illud intellexerunt, non video, saltem pauciſſimos intellexisse scio. Hic primum fundatur lapis Philosophorum.

HIC DESIIT NATVRA, nunc incipit Ars.

His factis habeo in promptu duo vascula vitrea, quæ dissolutoria appellamus, & lapidem hũc glorioſum accipio & caute diuido, & illius accipio vncias 4. & impono vasculo prędicto cui addo de oleo philosophico siue spermate vncias sexdecim, & pono supra cineres tepẽtes tribus horis cõtinuis, si velim plura vascula ita parare potero, modo habeam omnium rationem. Hic videre est mirabile naturæ arcanum, spoliatur enim aurum suo corpore & resolui-tur in argentum viuum, suum quod fulget quasi foret stella cuius splendorem oculi nostri non ferent si diutius velimus, illud intueri, mox subsequitur argentũ viuum ipsius argẽnti quod loco fermẽti tantum adpositum est, hoc argẽtũ viuum non minori splendore splendebit, nisi quod fulgur ille magis palleat, alter autem rutilet, delectabile profecto spectaculum, colluctatio horum erit iucundissima videri, verum fateor nemo est qui hoc possit intueri quin exhorreat plane.

Dominus Deus sanctus in secula seculorum glorioſus seruet V. R. M. vt videre dignetur hoc magnum DEI mysteri-

um,

um meamq; vitam eo saltem vsq; deducat tempore, quo possim hoc mysterium in gloriam sui nominis sancti V. S. R. M. humiliter manifestare, amen.

Durabit hæc nostræ naturæ eclipsis circiter ad horas quatuor, tandem coibũt in vnum corpus seque recondẽt suis cineribus, tanquam vnica illa & diuina Fœnix.

His ergo absolutis transfero mea vascula sancta in locum fœtidum & tanta re omnino indignum nisi certe lateret ignis mysterion, scilicet in fimum equinum calidum permaneatq; ibidem 21. diebus quibus absolutis non dubito reperiam hanc diuinam materiam nigerrimam & visu indigniſſimam. Non tamen despero nam latere in hoc nigro re ruboris infinitam quantitatem scio, illinc transfero eadem sancta vasa in balneum etiam 21. diebus interea fit albissima & clarissima, tandem vltimo transfero eadem vasa in fornacem reuerberationis vt ibidem circuletur & reuiuiscatur 21. diem & vertetur in nitidantissimum fulgorem, sed nunc inuigilandum est summopere, vt sit calor temperatus tribus continuis diebus tum intentiorem ignem excitabo. Vltimo ita augmentandus est ignis. vt sit ignis fusionis auri, sed non cupri aut ferri, in his tamen tor-

tormentis perpetuo rutilabit noſtrum. diuinum ELYXIR, ac ita gratia DEI perficitur, cum infriguerint vaſa cautiſſime eximendum eſt ELIXIR, & in pixidibus eburneis aſſeruandum vt par eſt tanquam res longe pretioſiſſima & ditiſſima ac omnino diuina DOMINVS DEVS det de ſuo ſancto ſpiritu V.S.R.M. vt ea in gloriã & honorem ſuæ diuinæ maieſtatis vtatur.

Cęterumque quomodo hoc dono Dei vtendum ſit, & quomodo fit multiplicandum alias V. S. R. M. aptius & cum maiori horũ elucidatione ſi ita præcipiat V. R. M facturum me pollitior quam humiliter. Precor inſuper dignetur V. S. R. M, clementer hæc accipere placido & benigno vultu, & quod V.S.R.M. promiſi ſine vllo dubio me facturum ſciat Veſtra Clementiſſima Maieſtas, digneturq; V. R. M. clemẽter animaduertere, vt hoc noſtrum negotium tam ſanctum tamque diuinum fiat citra vllam perturbationem ne interturbetur vllis modis, nam turbari nõ vult vllo modo. Cætera ſpero per DEI gratiam à Veſtra Sereniſſima, & Clementiſſima Regia Maieſtate bona.

Londini. Anno 1565.
14. Iulij.

FINIS.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-213712-p0169-3

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-213712-p0171-0

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-213712-p0175-2

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-213712-p0176-8

1907,03

AB 154706 (1)

ULB Halle 3
003 125 335

Sb.

VD17

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-213712-p0178-9

SECRETA

ECRETORVM

AYMVNDI LVLLII

T HERMETIS PHILO-

SOPHORVM IN LIBROS

TRES DIVISA.

M OPVSCVLO D. THO.

Aquinatis, de Esse & Essentia minera-

lium, & Cornelij Aluetani Ansrodij,

de conficiendo diuino Elixire libellus,

ELIZABETHAE *Reginæ*

Angliæ, &c. dicatus.

Omnibus Medicinæ & Chymiæ stu-

diosis forevtilissimus.

teriam singulorum post præfationem pa-

gina indicabit.

COLONIAE,
Apud Gosuinum Cholinum.
Anno M. D. LXXXXII.

Cum gratia & priuilegio Cæs. Maiest.